Universiteit Utrecht | Utrechts Universiteitsfonds

Illuster

Mrt 2021

Hoe houden we Utrecht bereikbaar, gezond en inclusief?

Luchtkwaliteit in kaart brengen

Morgen maken we samen met alumni

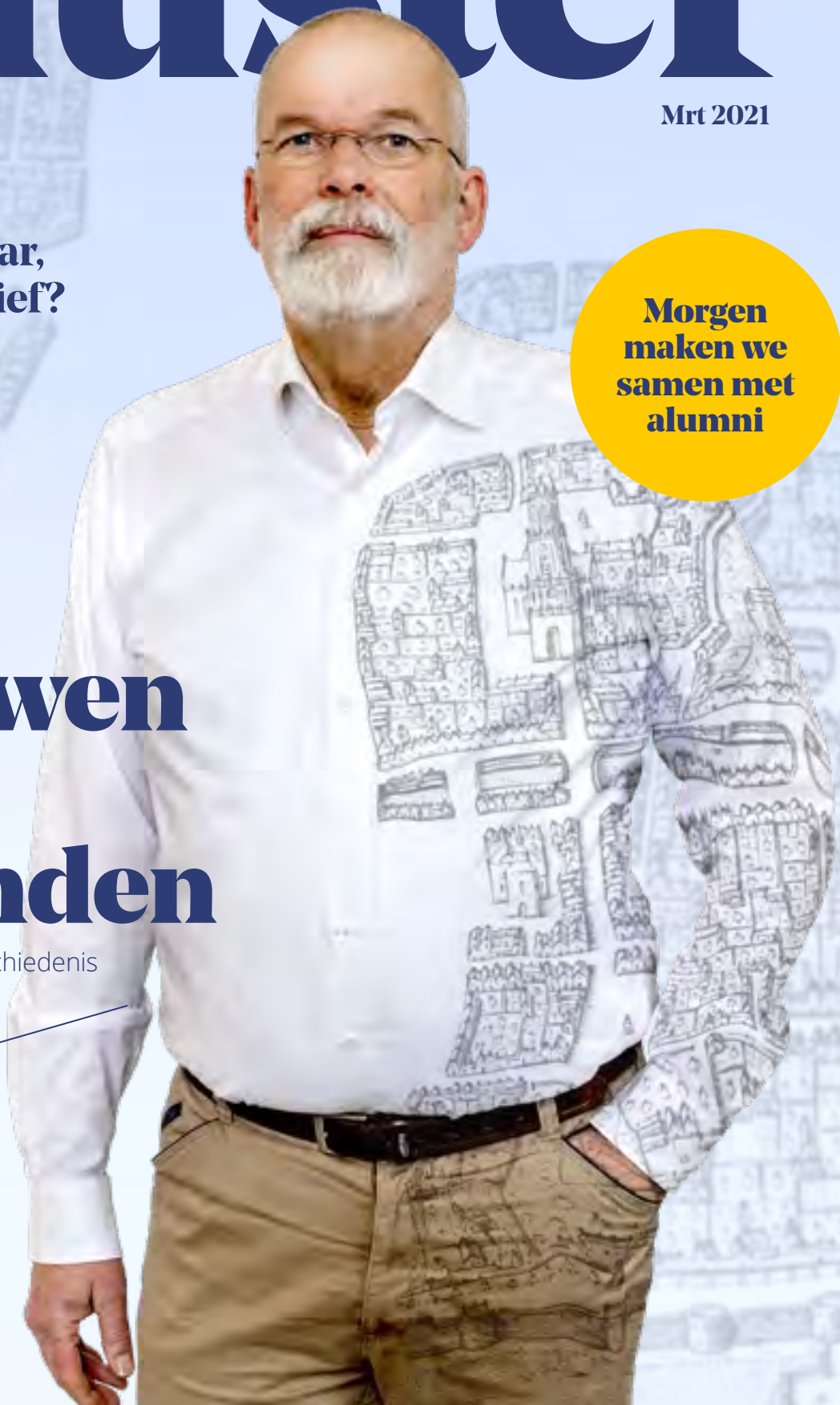

UNIVERSITEIT EN STAD

Al eeuwen nauw verbonden

Hoogleraar universiteitsgeschiedenis Leen Dorsman vertelt

WOORD VOORAF

Lustrum in coronatijd

Toen de Diesviering een jaar geleden op het laatste moment wegens corona moest worden afgelast, hadden weinigen voorzien dat de coronacrisis ook bij de volgende universitaire verjaardag nog zo'n grote invloed zou hebben. En het is nog wel een lustrum: dit jaar vieren de Universiteit Utrecht en het UMCU samen 385 jaar wetenschap in Utrecht. Wat vind ik het jammer dat ontmoetingen en vieringen deze keer op een alternatieve manier of later moeten plaatsvinden. En wat een contrast met de feestelijkheden in 1986. Het was mijn eerste 'echte' baan: het organiseren van het 350-jarig bestaan van de (toen nog) Rijksuniversiteit Utrecht. Want naast ervaren medewerkers en slimme wetenschappers werden voor de organisatie ook jonge, bijna afgestudeerde mensen binnengehaald, waarvan ik er een was. Ik denk er nog vaak aan terug. Het was hard werken: hectiek, deadlines, meerdere ballen in de lucht, avonden doorhalen en gewoon zelf de handen uit de mouwen steken. Maar ook veel humor, bijzondere ervaringen, doorzakken na een succesvol evenement en onderlinge saamhorigheid. Ik heb er vrienden voor het leven aan overgehouden. Bij de opening wilde koningin Beatrix juist de jonge medewerkers ontmoeten. Trots dat we waren. Bij het zien van de foto waar we samen op staan, komen ook altijd weer mooie herinneringen boven.

Net als toen staat in het huidige lustrumjaar de verbinding met de samenleving centraal, met het thema 'Morgen maken we samen'. Ondanks de beperkingen staan we dit jaar op verschillende momenten en plekken wel bij dit lustrum stil. Waaronder in deze Illuster met aandacht voor de relatie tussen de universiteit en de stad Utrecht, die al eeuwen nauw verweven zijn. Ik wens ons allen een mooi en inspirerend lustrumjaar!

Maaike Wijnen
Alumnus Franse taal- en letterkunde, accountmanager Bijzondere Collecties bij de Universiteitsbibliotheek en lid organisatie lustrum 2021

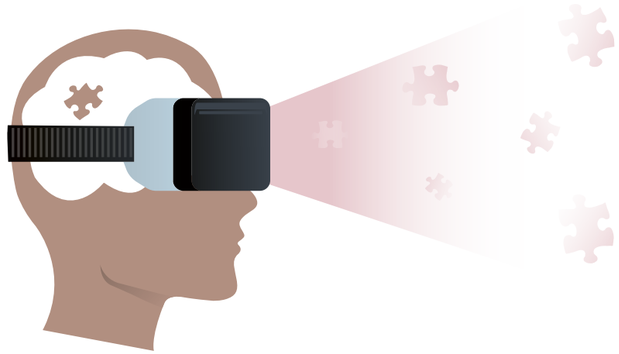

Inhoud

10
VR-brillen voor patiënten met hersenletsel

24
De verwevenheid tussen universiteit en stad

22
"Ik besloot alleen nog dingen te schrijven die ik zelf begrijp"

Rutger Bregman
Alumnus van het Jaar

12
Utrechts Universiteitsfonds 135 jaar

36
Morgen maken we samen met alumni

4 Het grote plaatje
6 Kort
9 Benoemingen
16 Dubbelinterview
20 Zelfde studie … andere carrière
34 Blijven ontwikkelen aan de UU
40 Wetenschap
42 Afgestudeerd! En nu …
44 Toen/Nu
46 Bericht uit … Toronto
47 Tips
52 Jan illustreert

Colofon

Illuster is een uitgave van de Universiteit Utrecht en het Utrechts Universiteitsfonds, verschijnt twee keer per jaar en wordt toegezonden aan alumni van de Universiteit Utrecht. **Hoofd- en eindredactie** Floor Peeters **Bladmanagement** Inge Mathijssen **Redactie** Xander Bronkhorst, Joost Dankers, Armand Heijnen, Stephanie Helfferich, Inge Mathijssen, Hanneke Olivier, Maarten Post. **Met bijdragen van** Jurgen Sijbrandij, Sabine de Lucht, Robbert Jan Feunekes, Inge Oosterhoff, Jan Beuving, Ronnie van Veen, Martje Ebberink, Marta Jiménez Cantabrana, Sylvia den Hengst, Femke Niehof, Marije Witsenboer. **Concept en vormgeving** flowdesign.nl **Druk** Xerox
ISSN 1338-4703 26e jaargang, #88. © Universiteit Utrecht. Overname van artikelen met bronvermelding is toegestaan.

Volg ons op Facebook: Alumni Universiteit Utrecht, LinkedIn: Utrecht University en Instagram en Twitter: @AlumniUU. E-mail: alumni@uu.nl.

Adreswijziging? Laat het ons weten via alumni@uu.nl. Je kunt via deze weg ook je e-mailadres doorgeven.

tekst **Inge Mathijssen**
beeld **Robert Oosterbroek**

MUURFORMULES IN UTRECHT

Wetenschaps-poëzie

Wandel je over de Oosterkade naar het Ledig Erf, dan word je vanaf de blinde zijmuur van nummer 30 recht aangekeken door professor Leonard Ornstein. De blauwe schildering vertelt aan de hand van een vrolijke zwalkende man het verhaal van het Ornstein-Uhlenbeck-proces: een toevalsbeweging ('random walk') waarin een object een reeks willekeurige bewegingen maakt. Het principe van toevals-bewegingen wordt nog altijd gebruikt om bijvoorbeeld de elasticiteit van rubber of aandelenkoersen te beschrijven.

Natuurkundigen Ingmar Swart en Sander Kempkes hopen via muurformules baan-brekende Utrechtse ontdekkingen meer bekendheid te geven. Op de Burgemeester Reigerstraat vind je er nog een. Ingmar: "Je zou kunnen zeggen dat onze muurschilderingen een natuurwetenschappelijk equivalent van muurgedichten zijn. De verhalen die de for-mules vertellen zijn minstens zo interessant, relevant en belangrijk. Ze hebben onze huidige maatschappij mede vormgegeven." Aan Utrechtse ontdekkingen geen gebrek; als het aan Ingmar ligt worden er ook dit jaar nog een aantal muren door kunstenaarscollectief De Strakke Hand beschilderd.

Meer over het project lees je op utrechtsemuurformules.nl.

Kort

LUSTRUM

Eén vraag kan de wereld veranderen

Vanaf eind maart 2021 vieren Universiteit Utrecht en het UMC Utrecht 385 jaar wetenschap. Het lustrumthema is: Morgen maken we samen. Een van de programmaonderdelen is het samenstellen van een Utrechtse Wetenschapsagenda. Wat willen Utrechters graag weten? We gaan in gesprek over belangrijke vraagstukken. De input van Utrechters is van onschatbare waarde — één vraag kan de wereld veranderen.

Kijk voor het complete lustrumprogramma, inclusief lezingen, tafelgesprekken, podcasts, stadswandelingen én een tentoonstelling met alumni op morgenmakenwesamen.nl.

Morgen maken we samen — met alumni: vanaf pagina 36 in deze Illuster lees je over onze Utrechtse alumni, die samen met anderen allemaal proberen onze wereld een beetje mooier te maken.

SAMENWERKING

Kennisalliantie TU/e, WUR, UU en UMC Utrecht

Eindhoven University of Technology, Wageningen University & Research, Universiteit Utrecht en het UMC Utrecht hebben afgelopen december in aanwezigheid van onderwijsminister Van Engelshoven hun nieuwe kennisalliantie gelanceerd. Zij intensiveren hun samenwerking en investeren de komende acht jaar honderd miljoen euro in gezamenlijke onderzoeks- en onderwijsprojecten om mondiale vraagstukken rond gezondheid, voeding, energie en duurzaamheid op te lossen.

Kijk op uu.nl/samenwerken/samenwerkingsverbanden/kennisalliantie-eindhoven-wageningen-utrecht voor meer informatie en de video over deze alliantie.

CITIZEN SCIENCE

Stadsduiven in Utrecht

Duiven: voor sommigen een symbool van vrede en liefde, voor anderen van overlast en ziekteverspreiding. De duif is daarmee een uitstekende casus om jonge mensen kennis te laten maken met het concept stadsnatuur. Dit voorjaar laat Vivian Goerlich (UU Diergeneeskunde) onderbouwleerlingen van de Utrechtse middelbare school Academie Tien, kennismaken met stadsnatuur in een citizen science-project. Door data over de duivenpopulatie te verzamelen dragen de klassen bij aan lopend onderzoek én maken ze kennis met wetenschappelijke methoden.

GEQUOOT

"Een goed café is [...] een lang doorlopend verhaal waarin iedereen die over de drempel stapt een rol krijgt."

Dichter **Ingmar Heytze** (Algemene Letteren, 1995) in zijn essay over de kroeg in de Volkskrant (27-12-2020)

CARTOON

Argibald

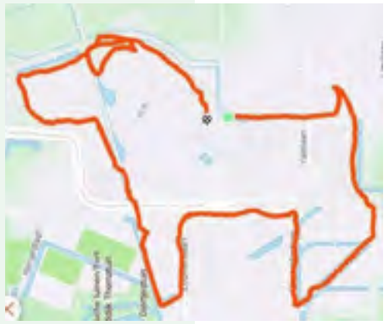

IN BEWEGING

Hondje lopen

Op het Utrecht Science Park is sinds kort een 4 kilometer lange route uitgezet in de vorm van een hond. Het enige dat je hoeft te doen is de straatstickers te volgen. De route loopt rond de faculteit Diergeneeskunde, het Bestuursgebouw, het Wilhelmina Kinderziekenhuis en het UMC Utrecht.Het 'rondje hond' is onderdeel van de campagne 'Samen krijgen we kanker klein' van Vrienden Diergeneeskunde, een van de fondsen op naam van het Utrechts Universiteitsfonds.

Ook doneren of de route downloaden als GPX-bestand? Op uu.nl/nieuws/loop-een-rhondje-tegen-kanker-op-de-utrecht-science-park vind je alle informatie.

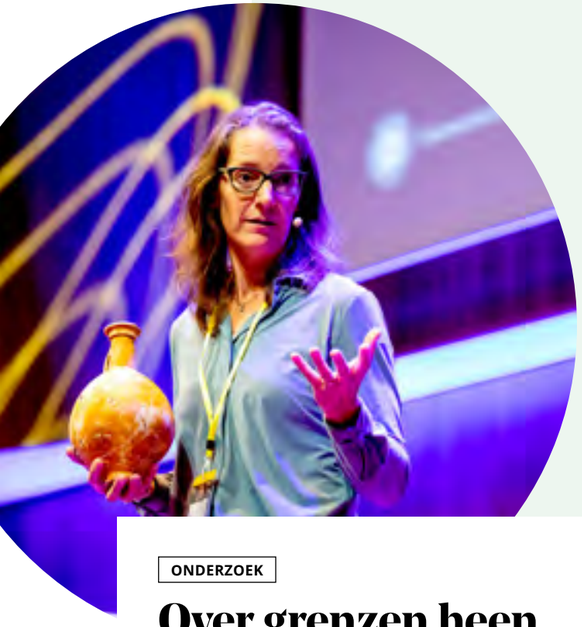

ONDERZOEK

Over grenzen heen

Wat leert de *limes*, de Romeinse grens die dwars door Nederland liep, ons over de invloed en werking van grenzen? Dat gaat het onderzoeksteam van archeoloog Saskia Stevens de komende vijf jaar onderzoeken. Uniek in het NWA-project is de integratie van inzichten uit de geesteswetenschappen, de exacte wetenschappen en nieuwe technieken binnen de archeologie. Stevens: “We onderzoeken niet alleen hoe de grens in de oudheid invloed had op migratie en de import van producten, maar ook hoe deze grens tot vandaag de dag zichtbaar wordt gemaakt als cultureel erfgoed en hoe het ons hedendaags denken over grenzen beïnvloedt.”

COVID-19

UU-onderzoek naar corona

Het coronavirus heeft een enorme impact op ons allen en op onze samenleving. De Universiteit Utrecht werkt aan het bestrijden van het virus én aan oplossingen voor de maatschappelijke vraagstukken die het virus met zich meebrengt. UU-onderzoekers kijken naar vragen als: waar komt dit virus vandaan? Wat zijn de gevolgen voor kinderen en adolescenten? Hoe beïnvloedt de coronacrisis ons gedrag, onze rechten en vrijheden? Wat betekenen dit soort virussen voor onze toekomst? In het online corona-dossier op uu.nl vind je het meest actuele nieuws.

Kijk op uu.nl/onderzoek/dossiers/utrechts-onderzoek-naar-het-coronavirus.

ESSAYPRIJS

Wetenschap in onzekere tijden

Afgelopen najaar won alumnus Coen van der Kamp (Natuurkunde, 1976) de Robbert Dijkgraaf Essayprijs met zijn essay ‘De verstoorde droom’. Van der Kamp is gepensioneerd natuurkundeleraar. De jaarlijkse essaywedstrijd is bedoeld voor alumni van Belgische en Nederlandse universiteiten. De opdracht van dit jaar was om te schrijven over de rol van wetenschap in onzekere tijden. Het winnende essay werd gepubliceerd in het Algemeen Dagblad en op de website New Scientist.

Van der Kamps essay is te lezen op New Scientist, ga naar http://bit.ly/de-verstoorde-droom.

De Universiteit Utrecht is trots op haar afgestudeerden. Alumni zijn een belangrijk deel van de academische gemeenschap. Waar zijn zij allemaal actief? Illuster doet een greep uit opvallende benoemingen van het afgelopen halfjaar.

Jeike Wallinga
Doctoraal Natuurkunde (1994) en promotie Natuurkunde (1998) is geïnstalleerd als lector Energietransitie aan de Hogeschool Windesheim.

Désirée Majoor
Doctoraal Theater-, Film- en Televisiewetenschap (1998) nam afscheid van Theater Kikker en is de nieuwe voorzitter van het College van Bestuur van de Cibap vakschool voor vormgeving in Zwolle.

Joke Brandt
Doctoraal Sociale Geografie (1983) is benoemd tot permanent vertegenwoordiger van Nederland bij de Verenigde Naties.

Foto: Anne Timmer

Annabelle Birnie
Doctoraal Algemene Letteren (1993) is benoemd tot directeur van de Nieuwe Kerk en de Hermitage in Amsterdam. Zij was directeur van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Philippine Risch
Doctoraal Nederlands Recht (1996) is benoemd tot partner bij McKinsey & Company.

Selma de Mink
Bachelor Natuur- en Sterrenkunde en Wiskunde (2005), Master Astrophysics and Space Research (2005) en promotie Sterrenkunde (2010) is benoemd tot wetenschappelijk directeur van het Max-Planck-Institut für Astrophysik in Garching.

Susan te Pas
Doctoraal Natuurkunde (1992) en promotie Natuur- en sterrenkunde (1996) is de nieuwe decaan van het Utrecht University College.

Xander van der Wulp
Doctoraal Algemene Sociale Wetenschappen (1999) is politiek verslaggever bij de NOS en won onlangs de Podcast Award met het programma De Stemming.

Anneke Sipkens
Kandidaats Psychologie (1983) is de nieuwe directeur-bestuurder van ANBO. Zij was de afgelopen vier jaar directeur van Stichting DOEN.

Michel Dückers
Promotie Sociale Wetenschappen (2009) is benoemd tot bijzonder hoogleraar Crises, Veiligheid en Gezondheid aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Ook ‘benoemd’ worden?

Geef je benoeming door via alumni@uu.nl. Wie weet zie je jezelf terug in de volgende Illuster, of word je Alumnus van de Maand. Elke maand maken we die bekend op LinkedIn (Utrecht University), Facebook (Alumni Universiteit Utrecht) en Instagram en Twitter (@AlumniUU).

UU alumni op mooie lijsten

Alumni van onze universiteit zetten zich op allerlei manieren in voor een betere wereld. We zien er vier terug in de ‘Food100’ van 2020: een lijst met aanstormend talent en gevestigde leiders die zich dagelijks hard maken voor een beter en duurzamer voedselsysteem. En ook op de lijst die de Volkskrant maakte van de 200 meest invloedrijke Nederlanders van 2020 zijn Utrechtse alumni rijk vertegenwoordigd.

Food 100
Lizelore Vos Doctoraal Diergeneeskunde (2010) **Myrthe Frissen** Bachelor UCR Liberal Arts and Sciences (2012) en Master Selective Utrecht Medical Master (2017) **Rianne Dolmans** Bachelor Geneeskunde (2017) en **Hannah Geerse** Bachelor Milieu- en natuurwetenschappen (2018).

Meest invloedrijke Nederlanders
Feike Sijbesma Doctoraal Biologie (1994) en Alumnus van het Jaar 2016 – 3e, **Marjan Minnesma** Doctoraal Wijsbegeerte (1996) en Alumnus van het Jaar 2015 – 16e, **Femke Halsema** Algemene Sociale Wetenschappen (1993) – 26e, **Marion Koopmans** Doctoraal Diergeneeskunde (1986) – 28e, **Ingrid Thijssen** Doctoraal Nederlands Recht (1993) – 36e, **Robbert Dijkgraaf** Doctoraal Natuurkunde (1986) en promotie Natuurkunde (1989) – 56e, **Sigrid van Aken** Doctoraal Franse Taal- en Letterkunde (1996) – 59e, **Hans Wijers** Doctoraal Fysische Geografie (1989), 76e, **Cathelijne Broers** Doctoraal Kunstgeschiedenis en Archeologie (1994) en Alumnus van het Jaar 2018 – 77e, **Ed Nijpels** Doctoraal Nederlands Recht 1977 – 92e.

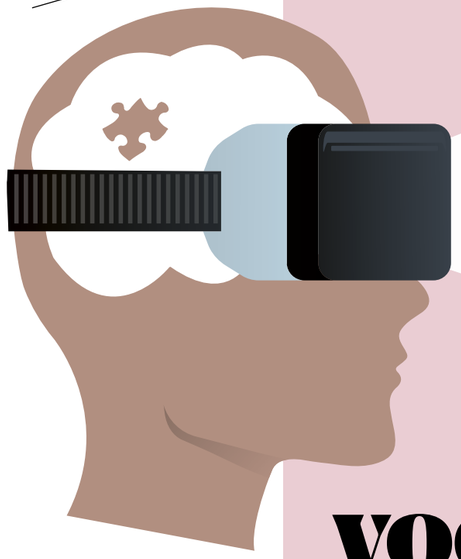

tekst **Ronnie van Veen**
beeld **Flow**

VR-brillen voor patiënten met hersenletsel

Patiënten met hersenletsel kunnen moeilijkheden hebben met denkfuncties als aandacht en concentratie. Om die denkfuncties bij hen in kaart te brengen, wordt momenteel een neuropsychologisch onderzoek uitgevoerd met pen-en-papier-tests. Een patiënt krijgt bijvoorbeeld een rij woorden te horen, en moet die enige tijd later weten te reproduceren. Neuropsycholoog Tanja Nijboer wil deze methode aanvullen met nieuwe technologische mogelijkheden: Nijboer zet al virtual-realitybrillen in om denkfuncties van patiënten met hersenletsel te onderzoeken. Met de brillen wil ze de denkfuncties ook gaan trainen.

Nijboer, in 2019 vanwege haar uitzonderlijke verdiensten voor de neuropsychologie onderscheiden met de prestigieuze Betto Deelmanprijs, zegt allerminst tégen de huidige methode met pen en papier te zijn. "Die tests worden afgenomen in een laboratoriumsetting. Dat zijn ideale, rustige omstandigheden. Op die manier kun je achterhalen wat de maximale capaciteit van de hersenen van deze patiënten is."

In het wild

Maar, en daar gaat het de Utrechtse neuropsycholoog om, zo'n uitslag zegt meestal weinig over hoe het de patiënt zal vergaan in het dagelijks leven. "Het dagelijks leven is verre van een optimale setting. Thuis of op het werk word je voortdurend afgeleid, of je doet meerdere dingen tegelijkertijd. Als je wilt achterhalen of en hoe het met 'denkfuncties in het wild' gesteld is, heb je weinig aan de huidige methode. Daarom hebben we — in samenwerking met verschillende bedrijven — een aantal virtual-reality-omgevingen ontwikkeld."

Een voorbeeld daarvan is het VR-spel 'Koji's Quest', ontwikkeld door Neuro-Reality. Nijboer: "In het spel moet je, na een ongeluk in de ruimte, terug proberen te keren naar huis. Daarbij krijg je hulp van Koji, een hondje dat je extra uitleg of tips geeft. Hoe beter een spel gespeeld wordt, hoe moeilijker de opdrachten worden. De opdrachten in het spel doen een beroep op verschillende denkfuncties." De onderzoekers monitoren het spelgedrag van de patiënten en kunnen zo inschatten welke denkfuncties goed en minder goed werken.

Openhartoperatie

Op dit moment hebben Nijboer en haar collega's een VR-opstelling in het Utrechtse Wilhelmina Kinderziekenhuis. "We onderzoeken daar kinderen die in het verleden, op zeer jonge leeftijd, een openhartoperatie hebben ondergaan. Veel van die kinderen hebben klachten met betrekking tot de denkfuncties. Niet verwonderlijk: goede bloedtoevoer is essentieel voor de hersenen. Als het hart niet goed werkt, dan heeft dat ook gevolgen voor hersenen en voor bijvoorbeeld de denkfuncties of gedrag."

Die eerste bril in het WKZ is vooralsnog bedoeld voor het onderzoek naar diagnostiek. Nijboer: "We zitten momenteel in de fase waarin we met het virtual-realityspel de denkfuncties van deze kinderen in kaart brengen."

In het vervolg willen Nijboer en haar collega's de kinderen, maar ook volwassenen met hersenletsel, gedurende zes weken een thuistraining aanbieden met deze VR-simulaties en het spel. "Met die training kunnen we de patiënten leren omgaan met de denkfuncties die minder goed zijn gaan werken." Om dit alles te verwezenlijken, hebben de onderzoekers natuurlijk meer VR-brillen nodig. "Mede dankzij de Doorgeven-campagne van het Utrechts Universiteitsfonds hopen we deze te kunnen aanschaffen. Met de brillen kunnen we jonge en oudere patiënten met hersenletsel beter diagnosticeren én vooruit helpen." ◂◂

Tanja Nijboer
is hoofddocent en onderzoeker bij de Universiteit Utrecht, en werkt daarnaast als senior onderzoeker bij Kenniscentrum Revalidatiegeneeskunde Utrecht (UMCU en De Hoogstraat). Haar onderzoek is gericht op het meten en verbeteren van denkfuncties na hersenletsel. Daarbij gebruikt zij nieuwe technologie, zoals *virtual reality, augmented reality en serious gaming.* Dat laatste is ook erg interessant om denkfuncties te trainen.

Doneer een VR-bril

Via het Utrechts Universiteitsfonds kun je bijdragen aan onderzoek naar hersenletsel. Het onderzoek van Nijboer is een van de geefdoelen in de jaarlijkse campagne Doorgeven. Met VR-brillen en software kunnen kinderen en volwassenen met hersenletsel thuis werken aan herstel. Kijk op uu.nl/doorgeven of doneer direct:

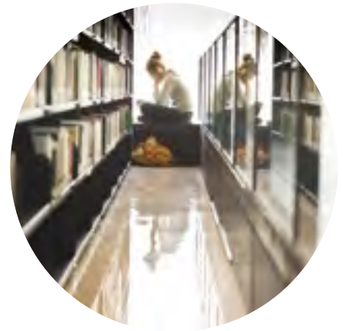

DONEER

Help studenten in nood door corona

De coronacrisis verandert onze wereld en heeft grote impact op het dagelijks leven van ons allemaal. Ook studenten komen door corona in de problemen. Veel studenten kunnen gebruikmaken van bijvoorbeeld de verruimde leenmogelijkheden bij DUO. Maar voor diegenen die daarvoor niet in aanmerking komen, of diegenen die niet kunnen terugvallen op steun van familie of ouders, heeft het Utrechts Universiteitsfonds een noodfonds opgericht.

De hartverwarmende reacties van donateurs laten een solidaire en hechte universitaire gemeenschap van studenten, medewerkers, alumni, ouders en andere betrokkenen zien. Dankzij de giften van velen heeft het fonds al tientallen studenten kunnen helpen. En de nood blijft hoog, dus de actie gaat door.

Help ook mee en geef voor studenten in nood: steun.uu.nl/project/geef-om-studenten-in-nood.

Het oudste universiteitsfonds van Nederland bestaat 135 jaar

In dit universitaire lustrumjaar viert ook het Utrechts Universiteitsfonds een lustrum. Deze 135e verjaardag is reden om nog eens terug te blikken op de geschiedenis van het oudste universiteitsfonds van ons land. Tien jaar geleden schreef Armand Heijnen de uitgave '125 jaar Utrechts Universiteitsfonds'. In deze Illuster presenteren we een kleine selectie hieruit. Met ook aandacht voor recentere ontwikkelingen zoals het groeiende aantal fondsen op naam en Studentvrienden.

tekst **Armand Heijnen en Floor Peeters**
beeld **Het Utrechts Archief, Spaarnestad Photo, Universiteit Utrecht, Flow Design, Istockphoto.**

1886

Academiefonds

Bij gelegenheid van het 250 jarig bestaan van de Universiteit Utrecht in 1886 besloot een aantal oud-studenten geld in te zamelen voor een zogeheten 'Academiefonds' waarmee de universiteit zaken kon bekostigen waarin de overheidsbijdrage niet voorzag. De ongeveer zevenhonderd 'reünisten' brachten een bedrag van ruim 18.000 gulden bijeen om, zoals zij het in de Oprichtingsakte formuleerden, 'den bloei der Hoogeschool te bevorderen'. Alumni konden voor vijf gulden per jaar of 50 gulden voor het leven lid worden van dit fonds. 'President' van het fonds was alumnus Natuurwetenschappen dr. A. Vrolik. De in 2018 ingestelde jaarlijkse prijs van het fonds voor onderzoek met belangrijk maatschappelijke impact is naar hem vernoemd.

Oprichtingsakte van het 'Academiefonds'.

1936

Geschenken

Begin vorige eeuw zocht het Academiefonds naar mogelijkheden om breder gedragen te worden dan alleen door reünisten van het Utrechtsch Studenten Corps; het wilde een organisatie voor de hele academische gemeenschap zijn. Dat uitte zich in verschillende geschenken die de universitaire gemeenschap van wat voortaan het Universiteitsfonds was gaan heten, aangeboden kreeg tijdens de lustrumfeesten. Zo schonk het Universiteitsfonds bij het derde eeuwfeest in 1936 de gobelins, gemaakt door Willem van Konijnenburg, die sindsdien een plek in de Aula hebben.

1941

Wereldoorlog

In de Tweede Wereldoorlog was het stil rondom het Universiteitsfonds. In 1941 werd er nog een bescheiden Universiteitsdag georganiseerd met als thema 'Geestelijke vrijheid', maar nadien werden vrijwel alle activiteiten van het fonds gestaakt, ook al omdat het hele academische leven stil was komen te liggen. Studenten daarentegen lieten nog wel van zich horen — zij hadden nu de handen vrij om actief in het verzet te gaan, waarbij zich ook een aantal alumni aansloot.

Monument voor de oorlogsslachtoffers van de universiteit in het Academiegebouw.

1953

Watersnood-ramp

In 1953 stelde het Universiteitsfonds een commissie in die zich specifiek richtte op sociale zorg voor studenten. Directe aanleiding was de watersnood-ramp in Zeeland. Zo'n 150 studenten en ook enkele alumni uit Zeeland, kregen steun. Collega-alumni werden opgeroe-pen om boeken of instrumenten ter beschikking te stellen aan bijvoorbeeld gedupeerde artsen, dierenartsen of dominees. De medio vorig jaar over-leden hoogleraar scheikunde Joop van der Maas was één van die mensen die de water-snoodramp meemaakten. Verdrinkingsangst en opvang in een gastgezin in Hilversum vormden hem in belangrijke mate, waardoor hij in zijn latere werk aan de universiteit oog had voor studenten met een achterstand, en uiteindelijk besloot het Universiteits-fonds als enige erfgenaam te benoe-men. Zijn nalatenschap van een miljoen euro is bedoeld voor studenten die buiten hun schuld in financiële of emotionele problemen zijn geraakt.

1970

Een eigen pand

Waar het Universiteitsfonds aanvankelijk slechts één kamer in het Bestuursgebouw van de universiteit bezette — toen nog op Kromme Nieuwegracht 29 — werd rond 1970 duidelijk dat een groter onderkomen noodzakelijk was. In het pand Achter de Dom 20 ontving toenmalig directeur mw. Berthe van Middelkoop- Berkhoff elk jaar de besturen van gezelligheids- en studie-verenigingen om, na een kopje koffie en een beleefde conversatie, over te gaan tot een 'portfeestje' dat Van Middelkoop meer dan eens rigoureus moest afkappen. Toen al bestond het besef dat het alumnus-zijn begon vanaf het eerste moment dat een student de alma mater betrad, en dat het Universi-teitsfonds dus niet alleen contact met reeds afgestudeerden, maar ook met nog studerenden moest onderhouden. Alleen: aanvankelijk waren die stude-renden waarmee contact bestond nogal corporaal. En de 'portfeestjes' pasten, ook volgens Van Middelkoop zelf, niet echt bij de tijdgeest van die jaren zeventig. Het fonds had het in deze jaren dan ook zwaar.

Pand Achter de Dom 20 in 1989.

1995

Relatie-management

"Post lucundam luventutem", zo heette het in 1950 opgerichte blad van het Universiteitsfonds. In vrije vertaling: "Na een fijne jeugd", een tekst ontleend aan het academisch lied Gaudeamus Igitur. Het blad werd in het leven geroe-pen om de binding met en binnen de academische gemeenschap te bevorde-ren. Onder het motto 'First friendraising, then fundraising' legde met name voor-malige fondsdirecteur Leneke Visser veel nadruk op 'relatiemanagement'. Alumni moesten nadrukkelijker bij de universiteit betrokken worden, was de gedachte. Daartoe zag eind 1995 het kwartaalblad Illuster het licht, nadat in 1987 Post lucundam luventutem was opgehouden te bestaan. "We wilden een relatieblad ontwikkelen op een journalistieke manier", vertelt toenmalig hoofd-redacteur Twan Geurts. "We hadden immers een hoogopgeleide, kritische lezersgroep die je niet bedient met ronkende hallelujaverhalen. 'Positief-kritisch' moest de toon zijn." Ook kwamen er regionale en internationale alumninetwerken met bijvoorbeeld een jaarlijkse alumnilezing in New York. Nu steeds meer alumni zich betrokken voelen bij hun alma mater, ziet het Universi-teitsfonds het aantal Vrienden, donateurs en giften stijgen.

2014

Fondsen op naam

Al vanaf het begin van de vorige eeuw was het Universiteitsfonds beheerder van ver-schillende andere fondsen die eveneens tot doel hadden om activiteiten te bekos-tigen die anders geen kans van slagen zouden hebben. Maar de laatste tien jaar groeit het aantal fondsen op naam in de portefeuille van het fonds flink. Het zijn er nu 29 en er komen jaarlijks fondsen bij. Bij een fonds op naam kiest de oprichter (vaak een particulier, maar het kan ook een stichting of organisatie zijn), zelf het doel van het fonds. Zo bepalen donateurs zelf de impact van hun gift. Voorbeeld van zo'n fonds op naam is de 'Hofvijverkring', inge-steld door alumni uit Den Haag. Sinds zijn oprichting in 2014 heeft dit fonds ruim 150.000 euro bijgedragen aan Utrechts wetenschappelijk onderzoek en onderwijs.

heden

Studentvrienden

Dat het Universiteitsfonds zich behalve op afgestu-deerden ook richt op studenten, blijkt wel uit het groeiend aantal Studentvrienden van het Utrechts Universiteitsfonds. Het zijn er inmiddels bijna 6.000. Elk jaar komen er zo'n 1.500 Studentvrien-den bij door de succesvolle actie bij de start van elk collegejaar, waarbij iedere nieuwe Studentvriend een Utrecht University-hoodie krijgt als welkomst-cadeau. Zo dragen de studenten bij aan gelijke kansen voor Utrechtse studen-ten en daarmee aan het al sinds de begindagen van het Universiteitsfonds bestaande doel: bijdragen aan de groei en bloei van de Universiteit Utrecht.

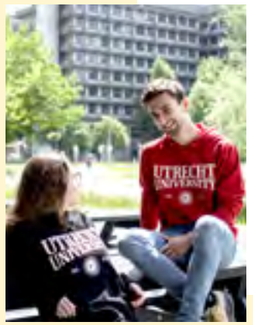

Op uu.nl/illuster staat een uitgebrei-dere versie van dit artikel.

Hoe houden we Utrecht bereikbaar, gezond en inclusief?

“Laatst zei iemand bij wijze van grap dat ze eigenlijk het liefst op de Neude in een boerderijtje wilde wonen… dat zit er dus niet in.” Aldus alumnus **Lot van Hooijdonk**, wethouder mobiliteit, energie en groen van Utrecht. De ruimte in de stad is beperkt. Daarom werkt de gemeente aan het Mobiliteitsplan 2040 dat Utrecht voor iedereen bereikbaar moet houden. Hoe ‘iedereen’ optimaal verkeersdeelnemer kan blijven, dat onderzoekt **Dick Ettema**, hoogleraar Urban Accessibility and Social Inclusion.

tekst **Armand Heijnen**
beeld **Bas van Hattum**

“De gemeente wil de stad bereikbaar houden op een zo schoon en duurzaam mogelijke manier’, zegt Ettema. “Daarbij gaan we ervan uit dat alle mensen zich gemakkelijk kunnen verplaatsen, maar dat is niet zo. Een e-auto is wel schoon, maar ook duur en daarom niet voor iedereen weggelegd. Fietsen is ook schoon, maar veel ouderen durven dat niet in een drukke stad. Transport kan dus een barrière zijn voor een baan, voor onderwijs, voor deelname aan sport of cultuur. Mijn onderzoeksgroep bij Geowetenschappen houdt zich onder andere bezig met deze connectie tussen mobiliteit en inclusiviteit.”

De fiets mag dan wellicht niet voor iedereen ideaal zijn, voor veel mensen in de stad — niet in de laatste plaats ook voor studenten — is het het vervoermiddel bij uitstek. Lot van Hooijdonk, ooit zelf geschiedenisstudent aan de Universiteit Utrecht, is er althans razend enthousiast over. “Ik vind de fiets echt een fantastisch ding. Niet alleen om van A naar B te gaan, maar ook voor gezondheid en leefbaarheid. De fiets maakt de stad vriendelijker, er zit een mens op die je aan kan kijken, terwijl je bij een auto alleen een machine ziet. En onderschat het emanciperend effect van de fiets niet: kinderen van 11 jaar die zelfstandig naar hun sportclub gaan — vergelijk dat eens met de bewegingsvrijheid van kinderen in de VS of Canada bijvoorbeeld. Bovendien is de fiets een relatief goedkoop vervoermiddel en daardoor ook beschikbaar voor mensen met een kleinere beurs. En dit succesverhaal loopt al vanaf eind 19e eeuw!”

Ettema kan het daar alleen maar mee eens zijn: “Die gezondheidswinst bijvoorbeeld: Nederlanders leven, blijkt uit onderzoek van een van mijn collega’s, gemiddeld een half jaar langer dan andere Europeanen. Dat komt op conto van het fietsen en lopen. Bovendien blijkt uit ons onderzoek dat door de fiets er in het verkeer veel minder congestie voorkomt. In een drukke stad als Utrecht is dat een enorm voordeel. Vanwege innovaties die autoverkeer terugdringen en lopen of fietsen juist stimuleren, bijvoorbeeld via deelmobiliteit, is Utrecht voor een transportonderzoeker een mooie plek om te werken; het gebeurt hier om de hoek.”

Universiteit en gemeente werken dan ook nauw samen. Ettema: “Onze onderzoeksgroep zit in nogal wat mobiliteitsprojecten van de gemeente. Bijvoorbeeld projecten over e-mobiliteit en deelmobiliteit, een project dat mobiliteitsgedrag over een langere periode monitort, over de effecten van Covid op mobiliteit… er zijn heel veel contacten.” Van Hooijdonk: “Tegelijk is de universiteit een grote werkgever in de stad

Lot van Hooijdonk
studeerde Geschiedenis/Internationale betrekkingen en politieke wetenschappen in Utrecht, Florida en aan Instituut Clingendael. Ze is lid van GroenLinks en sinds mei 2014 wethouder mobiliteit, energie, groen en dierenwelzijn en wijkwethouder van de wijken zuid en west in Utrecht. Ze is nauw betrokken bij het Mobiliteitsplan 2040, waar de gemeenteraad over zal beslissen. Voorafgaand aan haar wethouderschap was zij vele jaren senior adviseur voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat en nadien adjunctdirecteur van de Natuur en Milieufederatie Utrecht.

» en eigenaar van grondgebied op het Utrecht Science Park. De relatie is dus ook op ander gebied intensief dan alleen op dat van kennis en onderzoek."

Het Mobiliteitsplan van de gemeente strekt zich uit tot 2040. Is die periode niet wat ruim? Loop je dan niet het risico keuzes te maken waar je later spijt van krijgt? Van Hooijdonk: "Het gaat hier om een groot masterplan, maar dat kan niet anders. Neem bijvoorbeeld de ontwikkeling van een wijk als Leidsche Rijn; daar zijn we al pakweg 25 jaar mee bezig en het is nog steeds niet af. Zo'n ontwikkeling duurt dus lang. Wat niet wil zeggen dat je alles in beton moet gieten, maar je moet wel durven oversteken. Utrecht krijgt er de komende jaren ruim 60.000 woningen bij. Dat is ongeveer een derde méér dan wat we nu hebben; dan heb je het over meer dan 100.000 individuele personen die zich in de stad gaan bewegen. Dat vraagt om een mobiliteitsstrategie van lange adem, waarin niet alleen de fiets of auto wordt meegenomen, maar ook lopen, bus en tram. Alleen al een nieuwe tramlijn ontwikkelen kost jaren tijd, heeft de Uithoflijn wel uitgewezen. Dat heeft 15 jaar geduurd."
"*Transit oriented development* heet dat", voegt Ettema toe. "De infrastructuur is sturend in je planning." En dat is precies wat Utrecht met het Mobiliteitsplan voor ogen heeft, aldus Van Hooijdonk. "We willen een aantal knooppunten realiseren waarop het OV vanuit de regio geïntensiveerd wordt — dus bijvoorbeeld vaker intercity-treinverkeer — om zo de druk een beetje van dat gigantische knooppunt Utrecht CS af te halen. Vervolgens willen we in de stad de mobiliteit beperken door wonen, werken, winkels, groen en andere voorzieningen zoveel mogelijk bij elkaar te situeren. Voorbeeld van zo'n knooppunt is Leidsche Rijn Centrum of Lunetten-Koningsweg. Bij dat laatste knooppunt is ook het Utrecht Science Park betrokken."

> ***"De fiets is echt een fantastisch ding"***

> ***"We willen in de stad de mobiliteit beperken door wonen, werken en winkels bij elkaar te situeren"***

Dick Ettema
is hoogleraar Urban Accessibility and Social Inclusion bij de faculteit Geowetenschappen en sinds 2004 aan de Universiteit Utrecht verbonden. Hij studeerde Architectuur aan de TU Eindhoven en was na zijn doctoraat werkzaam bij verschillende consultancybedrijven. Zijn onderzoek richt zich onder meer op de connectie tussen bereikbaarheid, sociale inclusie en welzijn. Ook is hij betrokken bij onderzoek naar mobiliteit tijdens en na de corona-lockdown.

"Een voorbeeld van een wijk waarin verschillende voorzieningen zijn geconcentreerd wordt de Merwedekanaalzone", vervolgt Van Hooijdonk. "Maar eigenlijk zie je dat ook in bestaande wijken al gebeuren. Pakweg 10 jaar geleden moest je voor winkels, restaurants of cafeetjes in de binnenstad zijn. Nu zie je steeds meer dergelijke voorzieningen ook in de buitenwijken. Lombok, Rotsoord of Amsterdamsestraatweg hebben nu hun eigen cafeetjes en restaurants. Dicht bij huis wordt het gezelliger."

Groeit het succes van de fiets, zoals Van Hooijdonk dat beschrijft, de stad boven het hoofd? Door de stromen fietsers lijkt het verkeer er niet veiliger op te worden, en ondanks de grootste fietsenstalling ter wereld bij Utrecht CS is er nog steeds een gigantisch stallingsprobleem. "Inderdaad is het fietsgebruik enorm gegroeid", constateert Van Hooijdonk. "We moeten die fietsstromen zien te spreiden door meer bruggen en tunnels voor fietsers aan te leggen. En vergeet niet: het autoverkeer in de stad is niet gegroeid. Dat heeft ertoe geleid dat in Utrecht de verkeersveiligheid is verbeterd, waar die landelijk juist is verslechterd. Het aantal verkeersslachtoffers is in Utrecht gehalveerd."

Ettema: "Wat die grote fietsenstalling betreft: het is de vraag of die bedoeld is om er fietsen hele dagen of nachten onbenut te laten staan. Wat helemaal uit den boze is, is fietsen stallen op plekken die eigenlijk voor voetgangers zijn bedoeld. In die zin zou er ook winst te halen zijn door meer met deelfietsen of deelsteps te gaan werken. Die OV-fietsen werken nu al heel goed. Voor een stad is dat een veel betere oplossing dat autoverkeer. Daar heb je ontzettend veel vierkante meters voor nodig. Toch zal er weerstand zijn tegen het terugdringen van de auto. Niet iedereen heeft een baan, een sportclub of zijn favoriete restaurant om de hoek. Gaat de gemeente dan toch afdwingen dat auto's minder welkom zijn in het centrum?"

"We zetten lopen, fietsen, deelmobiliteit en OV voorop. De auto is daardoor op steeds meer plekken te gast", antwoordt van Hooijdonk. "Stapje voor stapje, door bijvoorbeeld parkeerplaatsen weg te halen — nog maar één plek op elke drie woningen — ten behoeve van meer groen, speelvoorzieningen of fietsstallingen. Of door doorgaand autoverkeer onmogelijk te maken. In de binnenstad is het autobezit met een derde afgenomen, terwijl de stad toch enorm groeit." ◂◂

tekst **Sabine de Lucht**
beeld **Ivar Pel**

Zelfde studie ...

Judith Werkman (27)

Studie: Bestuurs- en Organisatiewetenschap
Werk: Projectcoördinator en verbinder bij Academie van de Stad

“Ons stadsie groeit als kool. Dit brengt maatschappelijke vraagstukken met zich mee waar studenten veel van kunnen leren. Voor Academie van de Stad haal ik vragen op bij gemeenten, provincies en woningcorporaties en vertaal ze naar projecten voor Utrechtse studenten, waaronder van de UU. Het is bijzonder om als alumnus samen te werken met mijn universiteit, soms zit ik met professoren aan tafel waar ik zelf nog les van heb gehad! Een mooi voorbeeld van een UU-project is het initiatief Warme Wijken. Studenten Sociologie vragen in opdracht van de gemeente aan bewoners, hoe zij zich met duurzaamheid bezighouden en of ze in de toekomst van het gas af willen. Het is voor de studenten best een uitdaging hun complexe onderzoeksvragen in duidelijke taal uit te leggen aan de vele verschillende Utrechters die ze interviewen. Iets waar beleidsmakers soms ook mee worstelen. Gelukkig begrijp ik dankzij mijn opleiding hoe het bestuurlijke krachtenveld in elkaar zit en hoe beleid wordt vormgegeven. Dit helpt mij om een brug te slaan tussen de partijen uit de stad en de studenten.”

Daphne van Rhee (37)

Studie: Bestuurs- en Organisatiewetenschap
Werk: Beleidsadviseur Coronaprogramma bij GGD Nederland

“Je maakt (gelukkig) maar zelden een pandemie mee. Ik zit letterlijk midden in de ‘actie’ als schakel tussen de GGD en het ministerie van VWS. Mijn collega’s en ik moeten politieke wensen uitvoeren; denk aan grootschalig testen en mobiele units om lokaal te testen en te vaccineren. Ondanks de hectiek is mijn baan denk ik een droom van veel USBO’ers. Ik ben bij de GGD gedetacheerd door de gemeente Utrecht waar ik al sinds 2015 werk. Eerst naar aanleiding van mijn scriptie over sporten onder meisjes met een migratieachtergrond, daarna als beleidsadviseur gericht op vraagstukken zoals sportstimulering van mensen met een beperking, bewonersparticipatie, eenzaamheid en sociaal ondernemerschap. Als ik terugkijk, is de rode lijn in mijn loopbaan altijd complexiteit geweest. Zet mij maar op een werkplek waar een ingewikkelde puzzel opgelost moet worden. En Utrecht is natuurlijk een mooie stad om te werken. Het is er altijd zo gezellig! Dit alles had ik niet bereikt zonder de UU. Ik ben elke dag dankbaar dat ik tijdens mijn opleiding vaardigheden zoals adviseren, (zelf)evalueren en presenteren heb gekregen zodat ik nu sterk in mijn schoenen sta en bestuurders optimaal kan adviseren.”

... andere carrière

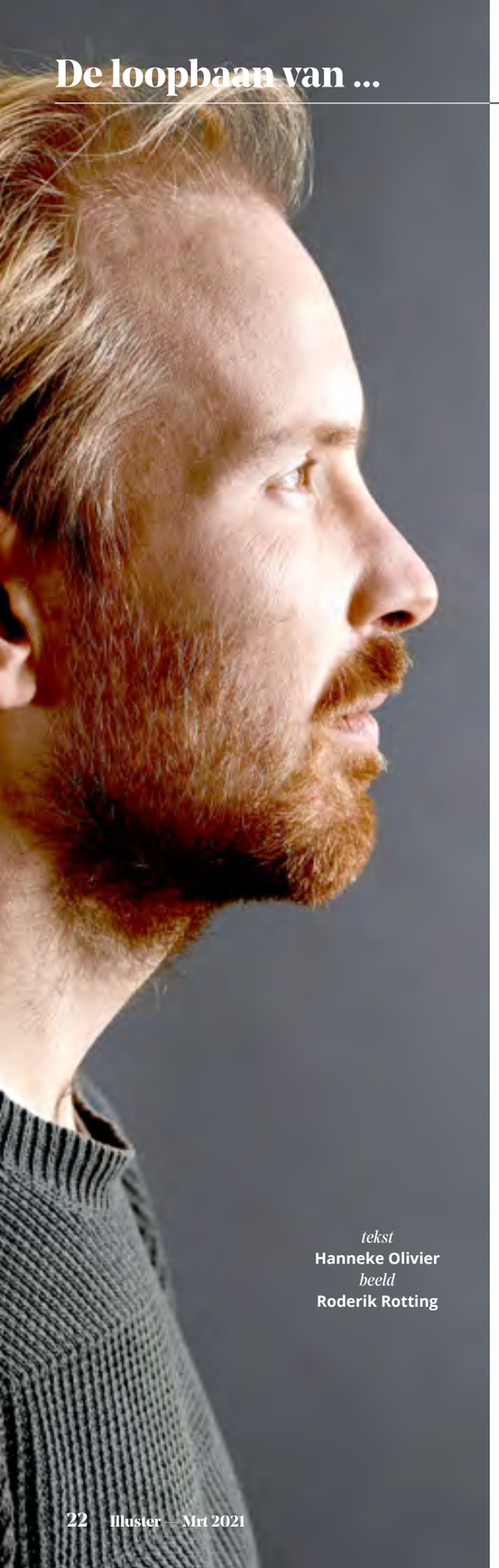

tekst
Hanneke Olivier
beeld
Roderik Rotting

Rutger Bregman

2006
Start studie Geschiedenis

2012
Publicatie boek 'Met de kennis van toen'

2013
Publicatie boek 'De geschiedenis van de vooruitgang' en start bij de Correspondent

2014
publicatie boek 'Gratis geld voor iedereen'

2015
publicatie boek 'Waarom vuilnismannen meer verdienen dan bankiers'

2019
Spreekt op World Economic Forum in Davos en confronteert Tucker Carlson tijdens interview op Fox News, beide video's gaan viral, en publicatie boek 'De meeste mensen deugen'

2020
publicatie boek 'Het water komt'

2021
Alumnus van het Jaar Universiteit Utrecht

Tussen universiteit en journalistiek

"Ik begreep relatief vroeg in mijn carrière dat afwijzing niet zo erg is." Rutger Bregman laat zich duidelijk niet tegenhouden door (angst voor) andermans oordeel. De Alumnus van het Jaar heeft op zijn 32ste al zes boeken op zijn naam staan. En miljoenen mensen zagen hoe hij op het World Economic Forum in Davos en tijdens een interview op Fox News de confrontatie niet schuwt.

Eigenlijk publiceerde Bregman zelfs zeven boeken... "Als student schreef ik mijn magnum opus Hoe haal ik mijn tentamen? 30 tips." Lachend: "Een echt collectorsitem met twee recensies op Bol.com: 1. 'moet je nú aanschaffen' en 2. 'waardeloos, heb je niks aan.' Die laatste is volstrekt juist. Toch was dit boekje belangrijk voor me, omdat ik begreep: wacht even, dit kán gewoon. Er hoeft maar één uitgeverij ja te zeggen. En als ze zeggen: 'Gast, wat denk je zelf?', heb ik niks verloren. Ik stuurde het naar dertien uitgevers en de dertiende zei ja."

Gênant

Op de middelbare school besluit Rutger dat hij Geschiedenis gaat studeren en leraar wil worden. Maar in Utrecht verslindt hij lezingen en hoorcolleges over de meest uiteenlopende onderwerpen en ontwikkelt een enorme drang om te schrijven. "Zo schreef ik véél te lange, niet al te beste stukken voor het blad van mijn studentenvereniging S.S.R.N.U. Gênant om dingen uit die tijd terug te lezen. Maar ik heb destijds wel (schrijf)ervaring opgedaan en kunnen uitzoeken wat ik nou écht vond en wilde.

Een belangrijk moment was toen ik me realiseerde dat een academische carrière toch niks voor mij was. Als 22-jarige wilde ik geen leraar meer worden, maar was mijn droomcarrière: promoveren, werken als onderzoeker en eindigen als hoogleraar. Maar mijn blik veranderde.

Aan het eind van mijn bachelor herlas ik een van mijn eigen papers en ik had geen flauw benul wat ik nou eigenlijk geschreven had. Maar ik had er wél een hoog cijfer voor gekregen. Ik dacht: wat zit de (academische) wereld soms toch gek in elkaar. Ik besloot alleen nog dingen te schrijven die ik zelf begrijp. Maarten van Rossem was daarbij een grote inspiratiebron; ik was verzot op zijn colleges. Hij kan op hele heldere, krachtige en vaak humoristische wijze complexe dingen eenvoudiger maken en zo een groter publiek bereiken."

Intellectueel thuis

Na zijn studie werkt Bregman een jaar bij de Volkskrant. "Ik heb daar veel geleerd, maar was er niet echt op mijn plek. Ik had superveel geluk, want net in die tijd begon er een nieuw medium waar ik mocht werken: de Correspondent. Het voelde alsof ik een intellectueel thuis had gevonden. Een plek tussen de universiteit en de journalistiek in; nog grotendeels braakliggend terrein. Ik kreeg de ruimte om te doen wat ik wilde. Wel academische vragen stellen, maar niet de publicatiedruk en het academische jargon. Schrijven voor een breder publiek, maar niet de jachtigheid van de journalistiek. Daar schreef ik het eerste boek waar ik trots op ben: Gratis geld voor iedereen."

> ***'Ik besloot alleen nog dingen te schrijven die ik zelf begrijp'***

Er volgden meer boeken, alsook talloze (internationale) mediaoptredens en lezingen. De meeste mensen deugen — een van de bestverkochte boeken van 2020 en vertaald in drieënveertig talen — wordt bekroond met de NS Publiekprijs. Wat is het recept voor het succes van de historicus? "Mensen denken vaak dat succes puur te danken is aan persoonlijke keuzes, of dat er een paar geheime trucjes achter schuilgaan. Maar de saaie *bottom line* is dat je hard moet werken en je huiswerk moet doen. En belangrijker nog: voor mij geldt dat ik gewoon extreem veel geluk heb gehad." ◂◂

Rutger Bregman (1988) rondt in 2012 zijn studie Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht af. Behalve twee boeken, schrijft hij in zijn studententijd veel (opinie)stukken voor onder meer het blad van zijn studentenvereniging, het Digitaal Universiteitsblad, nrc.next en Trouw. Na zijn studie werkt Bregman voor de Volkskrant, een medium dat hij na een jaar verruilt voor de Correspondent. Hij schrijft meerdere boeken, waaronder 'Gratis geld voor iedereen' en 'De meeste mensen deugen'. Wereldnieuws wordt hij in 2019 wanneer hij op het World Economic Forum aankaart dat de rijken structureel te weinig belasting betalen.

Universiteit en stad

Al eeuwen nauw verbonden

In dit universitaire lustrumjaar waarin door corona ontmoetingen en vieringen op een alternatieve manier moeten plaatsvinden, staat Illuster stil bij de relatie tussen de Universiteit Utrecht en die prachtige stad waar zo veel alumni hun hart aan hebben verpand: Utrecht. De universiteit is altijd nauw verweven geweest met de stad Utrecht. Zo dienden veel panden in de stad een universitair doel, als onderwijsgebouw of als woonhuis van studenten en hoogleraren. Maar ook wat het sociale leven, de stedelijke gezondheidszorg of economie betreft, speelde de universitaire populatie een grote rol. Hoogleraar Universiteitsgeschiedenis dr. Leen Dorsman licht de verbondenheid van de universiteit en stad toe.

tekst **Armand Heijnen** *beeld* **Ed van Rijswijk en Bijzondere Collecties Universiteitsbibliotheek**

“Aanvankelijk hergebruikte de universiteit vooral religieuze panden die tijdens de Reformatie aan de katholieken waren onttrokken”

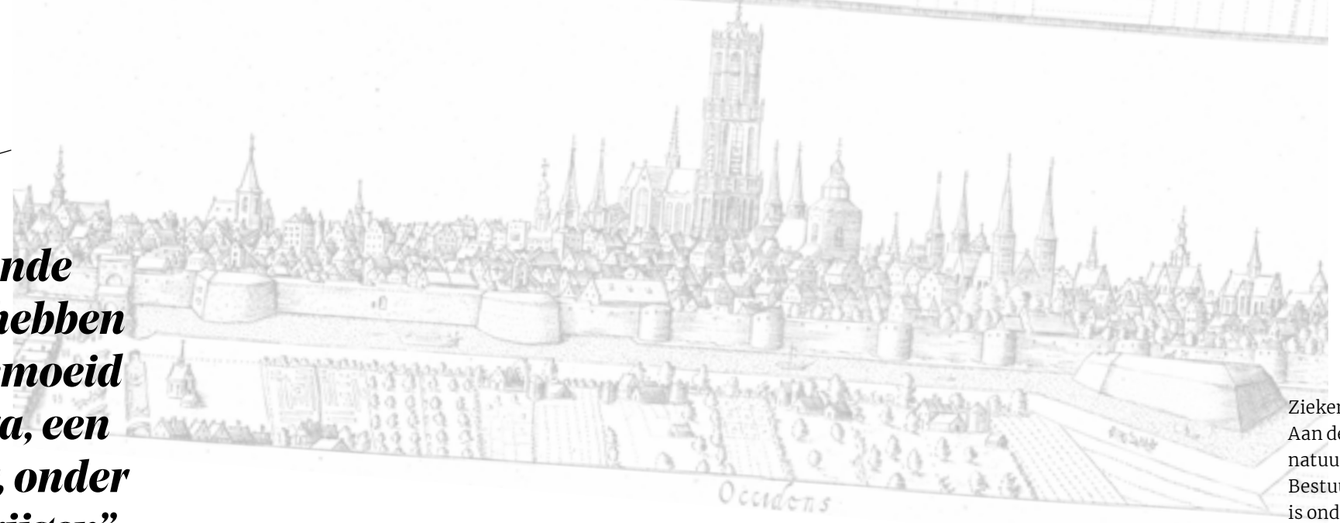

"Verschillende hoogleraren hebben zich ermee bemoeid om de cholera, een enorme killer, onder controle te krijgen"

"In de eerste twee eeuwen van de in 1636 gestichte universiteit werd er nauwelijks gebouwd voor de jonge instelling. De universiteit hergebruikte vooral religieuze panden die tijdens de Reformatie aan de katholieken waren onttrokken. Bij dat hergebruik gold het principe ad pios usus, dat wil zeggen dat de voormalige kerken, kloosters of kapittelhuizen een nieuwe, vrome bestemming moesten krijgen, bijvoorbeeld als ziekenhuis of onderwijsinstelling. Het eerste gebouw was het Groot Kapittelhuis van de Dom, nu de Aula in het Academiegebouw. Daarin werd een muur geplaatst, zodat er twee collegezalen ontstonden.

Maar ook elders in de stad werden voormalige kerkelijke gebouwen voor het academisch onderwijs geschikt gemaakt. Het koor van de Janskerk bijvoorbeeld ging dienst doen als bibliotheek. Het boekenbezit was trouwens ook grotendeels afkomstig uit kloosters en abdijen. In het Catharijneconvent aan de Lange Nieuwstraat werd het *Nosocomium* ingericht, een soort pre-academisch ziekenhuis om Geneeskundestudenten aan het ziekbed te onderrichten. In de kerk van het voormalige Ursulaklooster, nu de Lutherse kerk, werd een snijzaal voor anatomie-onderwijs gerealiseerd.

Dat streven naar *ad pios usus* leverde in de 17e eeuw nogal wat gelazer op. Ook particulieren probeerden in bezit te komen van die religieuze gebouwen om ermee te kunnen speculeren. Vooral de eerste hoogleraar Godgeleerdheid Gisbertus Voetius heeft zich daartegen fel verzet. Hij wist dat hij daarbij het volk kon mobiliseren tegen de regentenelite. De strenge calvinist Voetius wilde in Utrecht een soort theocratie vestigen, een bewind waarbij het geloof de bindende regels leverde. Tot ongenoegen van de stedelijk overheid. Zo werd de universiteit onderdeel van de toenmalige sociale strijd in de stad.

Aanvankelijk verbouwde de universiteit dus vooral. Ze werd pas zelf bouwheer in de 19e eeuw. Ze was toen geen stadsuniversiteit meer — waarbij de stedelijke overheid ook het bewind over de universiteit voerde —, maar een Rijksuniversiteit. Ook toen werden nog wel bestaande gebouwen betrokken. Het Leeuwenberghgasthuis bijvoorbeeld, waarin voor prof. Gerrit Jan Mulder een chemisch laboratorium werd ingericht, of de Statenkamer aan het Janskerkhof waar nu Rechten zit maar toen Anatomie. Sonnenborgh werd in gereedheid gebracht voor de weer- en sterrenkundige prof. Buys Ballot. En laten we het voormalige paleis van koning Lodewijk Napoleon aan de Wittevrouwenstraat niet vergeten, waarin de bibliotheek werd ondergebracht toen het koor van de Janskerk daarvoor te klein werd.

Maar tegelijk begon de universiteit voor zichzelf nieuwbouw te realiseren. Daarbij valt vooral een trek naar de randen van de stad op. De 19e eeuw is de tijd van de professionalisering van de wetenschap en van specialisatie. Er was behoefte aan nieuwe, moderne gebouwen, laboratoria veelal. De vermaarde oogarts prof. F. Donders kreeg een fysiologisch laboratorium aan de Van Asch van Wijckkade, aan de Catharijnesingel kwamen een chemisch laboratorium en het Stads- en Academisch Ziekenhuis, de voorloper van het UMCU. Aan de Bijlhouwerstraat verrees een natuurkundig laboratorium, waar nu Bestuurs- en Organisatiewetenschap is ondergebracht.

Die trek naar buiten zette zich in de twintigste eeuw voort, met bijvoorbeeld Tandheelkunde aan de Jutfaseweg of het Rudolf Magnus Instituut aan de Vondellaan, dat na de Eerste Wereldoorlog werd gebouwd met geld van de Rockefeller Foundation. En dan was er natuurlijk nog Diergeneeskunde aan de Biltstraat, een heel complex met prachtige gebouwen zoals voor Anatomie of de Paardenkathedraal. Het sluitstuk van die trek naar buiten is natuurlijk De Uithof — nu Utrecht Science Park.

"De bemoeienis van studenten en hoogleraren met de stedelijke politiek was tot eind 19e eeuw gering"

Diezelfde beweging naar buiten zien we ook in woningen van hoogleraren. Aanvankelijk woonden zij nog door de hele binnenstad. Eind 19e, eerste helft 20e eeuw verkasten ze veelal naar Utrecht-Oost, nabij Wilhelminapark of Rijnsweerd. ▸▸

Leen Dorsman is sinds 2001 hoogleraar universiteitsgeschiedenis. Hij kwam in 1974 naar Utrecht voor een studie aan de School voor Journalistiek. Na afronding ging hij Geschiedenis studeren aan wat toen nog de Rijksuniversiteit Utrecht was. In 1984 werd hij docent bij de vakgroep Historiografie en Theorie van de vakgroep Geschiedenis. In 1990 promoveerde hij op een studie naar de historicus prof. G.W, Kernkamp, die in 1936 een uitgebreide geschiedenis van de Universiteit Utrecht publiceerde. Dorsman heeft veel publicaties op zijn naam staan over (met name de Utrechtse) universiteitsgeschiedenis.

“De gemeente vreesde dat de binnenstad zou doodbloeden als de hele universiteit eruit verdween richting De Uithof”

En na de Tweede Wereldoorlog trekken nogal wat hoogleraren de stad uit, vooral naar Bilthoven. Datzelfde geldt voor studentenhuizen: van binnenstadspanden naar de IBB-flats of die aan de Van Lieflandlaan, en van daaruit nog verder de stad uit naar het Science Park.

Ook op andere gebieden was er een nauwe verwevenheid tussen universiteit en stad. Denk aan de gezondheidszorg. We noemden al het *Nosocomium*. De patiënten in dit ziekenhuis, en ook die in het latere Stads- en Academisch Ziekenhuis, waren afkomstig uit de stad. Dat gold ook voor de patiënten in het Ooglijdersgasthuis van Donders. Behalve via dit soort directe medische zorg speelde de universiteit in de 19e eeuw nog een rol in talloze gezondheidscommissies, bijvoorbeeld voor de drinkwatervoorziening in de stad. Tot in de 19e eeuw was het gebruikelijk om water rechtstreeks uit de grachten te halen. Dan is het niet verbazingwekkend dat Utrecht een aantal keren overspoeld werd door een cholera-epidemie, die aan duizenden mensen het leven kostte. Verschillende hoogleraren hebben zich ermee bemoeid om die enorme killer onder controle te krijgen.

Kortom: de universiteit was nadrukkelijk zichtbaar in de stad. Ook letterlijk, omdat studenten zich via hun kleding onderscheidden van de burgerij en ook hoogleraren zich in het openbaar meermaals in toga vertoonden. Het was gebruik om, als een nieuw aangetreden hoogleraar zijn oratie had gehouden, hij in stoet en vol ornaat door studenten naar huis werd gebracht. Studenten manifesteerden zich bovendien nogal eens via wangedrag. Een veelvoorkomend gebruik was om de burgerij zich te pletter te laten schrikken door onverwacht met een degen op de stenen te kletsen. Minder onschuldig was het om stenen door de ruiten van de bourgeoisie te gooien of om met elkaar op de vuist te gaan. In de eerste jaren van de universiteit had je een soort voorlopers van gezelligheidsverenigingen, de *nationes* — samengesteld uit studenten uit eenzelfde regio. Die Gelderse of Overijsselse nationes gingen elkaar nogal eens te lijf, zo erg zelfs, dat ze op een gegeven moment verboden werden.

“Een ongekend theatrale vertoning, historisch perfect in orde”

Uitbundig zichtbaar in de stad was de universiteit tijdens de viering van haar verjaardagen. Aanvankelijk werd alleen het 50 of 100-jarig bestaan gevierd, maar in de loop van de 19e eeuw werd het gebruik om elk lustrum te vieren met allegorische optochten waarin thema’s uit de Oudheid of mythologie werden uitgebeeld, later met grootscheepse maskerades die de studenten vormgaven. Behalve die optocht was er tijdens zo’n feest meestal ook vuurwerk, en werden er voordrachten en aubades gehouden.

Bij het tweede eeuwfeest in 1836 werd, geheel in de 19e-eeuwse, nationalistische traditie, de tocht van prins Maurits naar Oostende uitgebeeld, waarvoor 700 mensen op de been werden gebracht, méér dan het totaal van de universiteit. Dus werd het garnizoen ingeschakeld, ook trouwens voor de honderden paarden die meededen.

> *“Voor onderwijs en onderzoek hoeft niet meer gebouwd te worden, eerder ingedikt”*

» De stoet vertrok om half elf ’s avonds, bijgelicht door flambouwen, vanaf Achter de Dom, om daar om zes uur ’s ochtends weer terug te keren — na een royale eetpauze om vier uur op het Vredenburg. Een ongekend theatrale vertoning dus, historisch perfect in orde. De hele stadsbevolking kwam op de been om dit soort spektakels te bekijken. Er werden *leporello’s* verkocht — harmonicaboekjes — om uit de kosten te komen.

De bemoeienis van de universiteit met de stedelijke politiek daarentegen was gering. Eigenlijk hielden studenten zich tot eind 18e eeuw niet of nauwelijks met politiek bezig. Dat kwam pas goed van de grond tijdens de Patriottentijd — met in Utrecht de student Quint Ondaatje als meest spraakmakende exponent. Een ander nationalistisch hoogtepunt deed zich in de jaren dertig van de negentiende eeuw voor, tijdens de Belgische Opstand, toen studenten een compagnie Vrijwillige Jagers oprichtten om koning Willem I terzijde te staan. Op economisch gebied daarentegen was de invloed van de universiteit op het stedelijk leven weer wel zeer groot. Studenten en hoogleraren namen soms personeel in dienst en ook de universiteit zelf was werkgever. Hospita’s, herbergen en sociëteiten, maar ook de bakker en de groenteboer profiteerden van de aanwezigheid van die universitaire populatie.

Midden vorige eeuw werd die populatie minder elitair. De universiteit groeide explosief, zodat er al rond 1950 een bouwbesluit werd genomen om gedeeltelijk te verhuizen naar wat toen nog de Johannapolder heette, later De Uithof en nu het USP. In de jaren zestig werd met die verhuizing begonnen. Niet alleen de grotere studentenaantallen, maar ook het feit dat veel laboratoria niet meer voldeden aan de eisen van de tijd, zorgden ervoor dat grootschalige nieuwbouw nodig was.

Er is toen wel discussie geweest of niet de hele universiteit naar De Uithof moest verkassen, maar dat is niet doorgegaan: Geesteswetenschappen en Recht, Economie, Bestuur en Organisatiewetenschappen bleven in de binnenstad. Het gemeentebestuur vreesde dat de binnenstad zou doodbloeden als de hele universiteit eruit verdween. Alleen al die panden; wat zou daarmee moeten gebeuren? Daar zouden alleen maar kantoren in kunnen komen. En de gemeente vreesde voor verkeersproblemen: de buslijnen 11 en 12 konden nu al bijna die enorme studentenstromen niet aan.

In eerste instantie werd er vooral functioneel gebouwd in De Uithof. Het Van Unnikgebouw moest in korte tijd neergezet worden om zoveel mogelijk studenten te huisvesten. Het Kruytgebouw moest als laboratoriumgebouw vooral heel stevig zijn. De esthetische uitstraling deed er niet zoveel toe. Dat veranderde een aantal jaren later toen de gedachte ontstond dat de Universiteit Utrecht een soort Harvard aan de Kromme Rijn zou moeten worden, en er dus ook veel waarde werd gehecht aan prestigieuze nieuwbouw: grote architecten als Rem Koolhaas, Wiel Arets of Willem Jan Neutelings werden aangetrokken om iconische gebouwen neer te zetten. Dat kostte ontzettend veel geld. Inmiddels is de universiteit daar ook wel weer vanaf gestapt. Sterker nog: voor onderwijs en onderzoek hoeft niet meer gebouwd te worden, eerder ingedikt.” «

GESCHIEDENIS

Lustrumvieringen

Aanvankelijk vierde de universiteit alleen haar 50ste of 100ste verjaardag, maar in de 19e eeuw ontstaat, onder invloed van het nationalisme, de gewoonte om elke vijf jaar die verjaardag te vieren — meestal rondom een nationalistisch thema. In de 20ste eeuw wordt dat thema ruimer; dan wordt er gekozen voor onderwerpen die tot de verbeelding spreken: François Villon, Echnaton of Germanicus bijvoorbeeld. Het universiteitsbestuur besteedde de organisatie van die feesten uit aan het Utrechtsch Studenten Corps. Maar in de jaren vijftig waren grote groepen studenten geen lid meer van het USC, waardoor het onhoudbaar werd om het Corps het alleenrecht te geven op het organiseren van de lustra. De universiteit nam de organisatie toen weer over, en daarmee kwam een einde aan die grote maskerades. Die optochten en grootschalige voorstellingen pasten toen ook niet meer zo bij de tijd en waren vrijwel onbetaalbaar geworden. Ze werden door particulieren bekostigd, veelal Corpsstudenten. Dat waren dan wel jongens uit de elite, maar het ging toch om enorme bedragen. Voor Germanicus bijvoorbeeld, werden veertig paarden uit Berlijn gehaald en werden historisch-correcte kostuums genaaid voor alle deelnemers, inclusief wapentuig. Het leverde de stad weliswaar veel geld op; alle hotels zaten tot de laatste kamer volgeboekt. Maar toch zijn er mensen financieel aan onderdoor gegaan: er zijn faillissementen geweest om die lustrumfeesten te kunnen betalen.

Nog voor de zomer is in Het Utrecht Archief de tentoonstelling 'Heel Utrecht loopt uit' over de lustra te zien. Kijk voor meer informatie op hetutrechtsarchief.nl/utrecht-loopt-uit.

Maskerade-optocht 59e lustrum in de Schoutenstraat.
Beeld: Het Utrechts Archief.

tekst **Jurgen Sijbrandij, Inge Mathijssen, Floor Peeters**
beeld **Het Utrechts Archief, Utrecht Marketing**

Wandel terug in de tijd

Historische kennis ligt dit (lustrum)jaar in Utrecht voor het oprapen. Op dertig plekken waar de universiteit en de stad elkaar ontmoeten komen tegels met QR-codes te liggen. Scan een code en je krijgt verhalen, foto's en filmpjes uit het verleden te zien over die locatie. Het gaat niet alleen om plekken waar de historie nog zichtbaar aanwezig is, zoals op het voormalige veeartsenijterrein aan de Biltstraat. Wist je bijvoorbeeld dat er bij het Prinses Máxima Centrum sporen van menselijke bewoning zijn opgegraven van meer dan 10.000 jaar voor onze jaartelling?

Dit project is onderdeel van de Utrecht Time Machine (UTM), een *linked data platform* waar prof. dr. Toine Pieters drie jaar geleden mee is gestart om de Utrechtse geschiedenis tot leven te wekken. Pieters is er trots op dat hij kan melden dat het Utrechts Archief de Utrecht Time Machine onder haar hoede gaat nemen. "Dit is niet een project van binnen de muren van de universiteit, het gaat juist om de wereld erbuiten." Het UTM platform verbindt de data van verschillende musea, Vereniging Oud Utrecht, de gemeente, het Kadaster, het Utrechts Archief en andere digitale historische bronbestanden met elkaar. Ook alumni kunnen historische input aanleveren. Samen met studenten en het Utrechts Archief werkt Pieters de komende jaren aan de doorontwikkeling van het platform en daarvan gebruikmakende apps.

De tegels met QR-codes worden in de loop van dit jaar als wandelingen met elkaar verbonden. Zodra de tegels er liggen, vind je meer informatie op de lustrumwebsite morgenmakenwesamen.nl.

De Spoetnikkijker op het Servaasbolwerk

Vlakbij Sonnenborgh Museum en Sterrenwacht staat een bijzonder beeld: De Spoetnikkijker. Dit bronzen beeld werd in 1957 gemaakt door Oswald Wenckebach, kort nadat de Sovjet-Unie tijdens de Koude Oorlog de wereld verraste met de lancering van de eerste satelliet, de Spoetnik 1. Na verschillende vernielingen en verhuizingen werd het beeld in 2007 weer teruggezet op zijn oorspronkelijke plek.

Illuster vroeg David Baneke (UU Wetenschapsgeschiedenis) naar de context van dit beeld. Volgens hem was astronomie de echte winnaar van de Koude Oorlog. Ook in Utrecht, waar hoogleraar Kees de Jager in 1961 de Werkgroep Ruimteonderzoek van Zon en Sterren oprichtte aan de (toen nog) Rijksuniversiteit Utrecht. Deze werkgroep had binnen tien jaar meer dan honderd werknemers. De Jager, die tot 2003 zelfs op Sonnenborgh woonde, speelde ook een rol in wat je een vroege vorm van crowdsourcing zou kunnen noemen. Zowel de Verenigde Staten als de Sovjet-Unie maakten gebruik van amateurastronomen over de hele wereld. Met behulp van hun waarnemingen kon de baan van een satelliet om de aarde nauwkeurig worden bepaald. De gegevens die door de Nederlandse 'spoetnikkijkers' werden verzameld, belandden via De Jager in beide landen.

Meer weten? David Baneke vertelde ook over de satellietwaarnemingen in de radiodocumentaire 'Het Spoor Terug: de Spoetnikkijker', die alumnus Nienke Zoetbrood (Taal- en Cultuurstudies, 2014) maakte voor het programma OVT: bit.ly/ovt-spoetnikkijker.

"De mooiste studenten-bijbaan"

De Domtoren is hét iconische gebouw van Utrecht. Lange tijd mocht er niet hoger gebouwd worden dan De Toren: 112 meter. De 465 treden heeft bijna elke UU-student ooit wel een keer beklommen. Maar er zijn alumni die dat wel honderden keren hebben gedaan. Want Domtorengidsen zijn bijna allemaal UU-student. Masterstudent Dorine van de Klashorst gidst nu vijf jaar: "Het is de mooiste bijbaan van Utrecht. Ik verdien mijn geld met vertellen over dit imposante gebouw en mensen enthousiast maken voor de geschiedenis ervan. Ik stop pas als ik ga werken."

Jitte Roosendaal is alumnus Sociale Geografie en als medewerker van Utrecht Marketing al meer dan vijfentwintig jaar 'oppergids' op de toren. Hij zag honderden studenten voorbij komen en leidde hen op tot Domtoren-gids. "Als eerstejaarsstudent kom je vaak van ver. Gebouwen als de toren spreken dan tot je verbeelding. Het is het icoon en de trots van de stad.". Gidsen vinden is geen probleem: "Studenten tippen elkaar. Het is ook echt een hele leuke gidsengroep met een grote mate van collegialiteit. Dat is gedurende de jaren niet veranderd."

Daar kan Dorine over meepraten: "Ik heb er mijn torenvriendengroep aan overgehouden. We eten regelmatig samen. Er zijn ook gidsen die samen boulderen of muziek maken. Het is niet een studentenvereniging, maar voor een groot deel van de gidsen voelt het wel zo. De toren en de universiteit hebben de afgelopen jaren allebei een grote rol gespeeld in mijn leven. Ze voelen allebei als thuis en vertrouwd.".

Op domtoren.nl vind je ook veel leuke thuisactiviteiten gemaakt door de Torengidsen zoals de Grote Domtoren Podcast Show. Voor kinderen (6 – 10 jaar) is er de video over Willem de Torenwachter.

Waarom lopen USC-leden nooit onder de toren door?

De toren heeft honderden prachtige verhalen, waarin soms ook de universiteit figureert. Zo was er ooit een USC-lid dat onder de toren doorliep, precies op het moment dat een student van een andere vereniging een einde aan zijn leven wilde maken door van de toren af te springen, en precies bovenop het USC-lid terecht kwam. De springer overleefde, maar dat gold niet voor de USC-student. Althans, o zou het gegaan zijn. Jarenlang is het daarom gebruik geweest dat USC-leden óm de toren heen liepen, in plaats van er onderdoor.

Blijven ontwikkelen

Nieuwe kennis ontwikkelt zich razendsnel. In je werk heb je ongetwijfeld kennis nodig die tijdens je studie niet aan bod is gekomen. Met het Onderwijs voor Professionals van de Universiteit Utrecht doe je actuele kennis en vaardigheden op om duurzaam inzetbaar te zijn op de arbeidsmarkt. Op basis van de laatste wetenschappelijke inzichten. Of het nu gaat om een korte cursus of een master met certificaat of diploma, je kunt je hele leven blijven leren aan de Universiteit Utrecht.

tekst **Sabine de Lucht**
beeld **Aad Goudappel**

Dimphy Schreurs (43)
Studie(s): Academie voor Beeldende Kunsten in Maastricht en daarna Kunstgeschiedenis aan de UU
Functie: Hoofd Publiek en Educatie bij Museum Catharijneconvent
OvP-Programma: Leiderschap in Cultuur (LinC), 2014 – 2015, 14 maanden

“Jezelf onder een vergrootglas leggen”

Toen Dimphy Schreurs net een paar maanden bij Museum Catharijneconvent werkte, kwam haar leidinggevende het LinC-programma van de UU tegen en spoorde haar aan om zich aan te melden.

“LinC staat voor Leiderschap in Cultuur. Ik dacht: ik ben toch geen ‘leider’? Past dit dan wel bij mij? Maar het enthousiasme van mijn manager werkte aanstekelijk en ik zocht de website op. Daar werd duidelijk dat LinC niet focust op klassiek leiderschap en hoe je bijvoorbeeld medewerkers aanstuurt, maar hoe je organisaties in beweging brengt vanuit een duidelijke eigen visie. Eerst stilstaan bij jezelf is daarbij essentieel. Daarom is zelfreflectie een belangrijk onderdeel van het programma, samen met wetenschappelijke kennis en netwerken. Die combinatie sprak mij enorm aan. Bovendien voelde het feit dat LinC een UU-programma was als een dikke kwaliteitsstempel.”

Zes jaar later is Dimphy nog altijd dankbaar voor de inzichten die LinC haar heeft gegeven. “Het was een groot cadeau. Samen met een mentor stond ik stil bij wat ik écht wil en vooral ook bij wat ik niet wil, bij mijn kwaliteiten en valkuilen. Deze inzichten geven focus, rust en richting. Daarnaast slaagt de UU erin om een brug naar de praktijk te slaan. Alle kennisoverdracht werd direct gekoppeld aan de concrete werkpraktijk van de deelnemers. Iets wat vooral in het licht van een leven lang leren waardevol is, want om aansluiting op de arbeidsmarkt en de maatschappelijke actualiteit te houden, moet je je blijven ontwikkelen. Ik kan iedereen aanraden om te kijken wat voor soort cursus of programma jou verder kan brengen in je persoonlijke ontwikkeling en daarmee in je loopbaan.”

Leiderschap in Cultuur (LinC)

START: april
DUUR: 14 maanden

Kijk voor meer informatie over LinC op: uu.nl/executive-programmas. In april starten diverse programma’s.

(Her)ontwerp je onderwijs in coronatijd

START: 26 mei 2021
DUUR: vier bijeenkomsten van 1,5 uur
KOSTEN: € 420,-

In deze training werk je aan het herontwerp van je afstandsonderwijs onder begeleiding van adviseurs van Onderwijsadvies & Training. Het programma van vier bijeenkomsten is geschikt voor docenten in het hoger onderwijs uit heel Nederland en voor (zelfstandig) trainers van professionals.

uu.nl/herontwerp-je-onderwijs-coronatijd

Masterclass Social Intrapreneurship

START: mei 2021
AANMELDEN: 23 april 2021
DUUR: 6 dagen
KOSTEN: € 2.450,-

Binnen deze masterclass verwerf je de laatste academische kennis op het gebied van social intrapreneurship en corporate social entrepreneurship. Daarnaast leer je hoe je met toepasbare *design thinking* en innovatieve tools jouw organisatie nog sterker neerzet.

uu.nl/social-intrapreneurship

Ook blijven ontwikkelen?

Kijk voor het volledige aanbod van Onderwijs voor Professionals op uu.nl/professionals.

MORGEN MAKEN WE SAMEN

385 JAAR WETENSCHAP IN UTRECHT

De Universiteit Utrecht en het UMC Utrecht vieren dit jaar 385 jaar wetenschap. Dat doen we onder de noemer ‘Morgen maken we samen.’ Klinkt logisch, nietwaar? Een betere wereld kunnen we immers alleen verwezenlijken door onze krachten te bundelen. En daar blijken onze Utrechtse alumni bijzonder goed in te zijn. In dit lustrumjaar gaan we in gesprek met een aantal alumni over hoe zij de toekomst voor zich zien en met wie zij daar ontzettend hard aan werken. Op de komende pagina’s staan de eerste drie verhalen. Dit lustrumjaar volgen veel meer portretten en video's op uu.nl/alumni-morgen.

tekst **Hanneke Olivier, Jurgen Sijbrandij en Sabine de Lucht**
beeld **Roderik Rotting en Bas Huissen**

Hanneke Schreuders (Sociologie, 2007 en Stadsgeografie, 2009) en **Thekla Teunis** (Taal- en Cultuurstudies, 2009 en Wiskunde 2010) vormden samen met Michiel het trio achter Stichting Move.

Kinderen en studenten zetten samen hun talenten in

Mensen uit totaal verschillende leefwerelden met elkaar verbinden en zorgen dat ze elkaar wat beter begrijpen. Met die drive is Michiel Bodt na een paar jaar teruggekeerd als directeur bij de stichting die hij in 2009 met medestudenten oprichtte: Stichting Move.

De stichting brengt kinderen en studenten samen om met maatschappelijke partners hun leefomgeving te verbeteren. Het begon met één project in de Utrechtse wijk Hoograven; inmiddels is Move te vinden in elf steden en zijn er meerdere programma’s voor talentontwikkeling bij kinderen en het vergroten van hun kansen in de maatschappij. “Kinderen zijn het creatieve brein achter al onze projecten. Zonder hen kunnen we niets. En tegelijk is het echt een wisselwerking”, benadrukt Michiel, “want studenten leren evengoed veel van de kinderen.”

“Thekla, Hanneke en ik zijn als vrienden begonnen — dat zijn we nog steeds. We waren jong en onervaren, maar we vulden elkaar heel goed aan. Hanneke zat in de hoek van de wijkparticipatie en -ontwikkeling. Zelf wist ik vanuit mijn USBO-achtergrond iets over hoe we overheden en bedrijfsleven konden betrekken. En Thekla is echt superondernemend. In de welzijnssector vielen we op door onze ‘can do-mentaliteit’.

Een van de grootste inspiratiebronnen voor mij was Paul Verweel. Paul heeft mij gevormd en heeft — door een belangrijk ambassadeur en sparring partner te zijn - een grote bijdrage geleverd aan Stichting Move. Hij was altijd bezig verbindingen tot stand te brengen. Het thema ‘Morgen maken we samen’, was hem op het lijf geschreven.”

Michiel Bodt
(Bestuurs- en Organisatiewetenschap, 2009 en Sportbeleid en sportmanagement, 2012) richtte nog tijdens zijn studie samen met studiegenoten Stichting Move op.

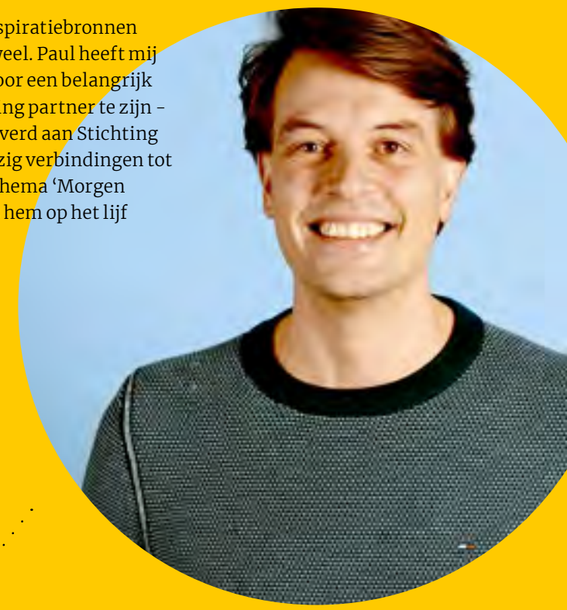

Sam en Mats
De creativiteit van kinderen is de drijvende kracht achter de projecten van Stichting Move.

“Het is een wisselwerking, want studenten leren evengoed veel van de kinderen”

Paul Verweel
was hoogleraar Organisatie en Management van Cultuurverschillen en Zingeving in Organisaties. Hij was tot aan zijn overlijden in 2018 een belangrijk ambassadeur van de stichting.

Lineke Maat
(Algemene Sociale Wetenschappen, 1995) is directeur van Taal Doet Meer. Daarvoor werkte ze bij diverse maatschappelijke organisaties, waaronder Vluchtelingenwerk en CNV Jongeren.

Micha de Winter
(Psychologie, 1975) is hoogleraar Pedagogiek aan de UU. Volgens zijn idee van een 'pedagogische civil society' is opvoeding een taak van alle volwassenen in het leven van een kind.

Dirkje van den Berg
(Algemene Sociale Wetenschappen, 2015) werkt als projectleider bij Taal Doet Meer. Ze organiseert onder meer (online) taalcafés.

"We verbinden Utrechters die elkaar normaal gesproken niet zo snel tegenkomen"

Samenwerken voor een sociaal Utrecht

De nieuwsgierigheid naar elkaar aanwakkeren, dat is de missie die Lineke Maat heeft voor de inwoners van de stad Utrecht. Als directeur van stichting Taal Doet Meer zorgt ze ervoor dat anderstalige Utrechters worden geholpen met hun taalvaardigheid. Daarbij werkt ze samen met verschillende partners en zo'n 1000 vrijwilligers, die bijvoorbeeld taalmaatje zijn of taalcafés organiseren.

Hoogleraar Micha de Winter inspireerde Lineke tijdens een voorlichtingsavond begin jaren negentig om Algemene Sociale Wetenschappen te studeren. Tijdens die studie hield ze zich bezig met gelijke kansen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, een onderwerp dat nog altijd als een rode draad door haar carrière loopt.

In de tien jaar dat ze directeur is van Taal Doet Meer zijn een hoop mensen geholpen met hun taalvaardigheid. "Maar," zo zegt ze, "minstens zo belangrijk is dat we bijdragen aan een sociaal Utrecht door mensen aan elkaar te verbinden die elkaar normaal gesproken niet zo snel tegenkomen. Ik hoop dat zulke verbindingen zich als een olievlek over Utrecht verspreiden. Binnen de Universiteit Utrecht lukt dat al aardig."

Wie ook bijdragen aan die 'olievlek' zijn de vele studenten die stage lopen bij Taal Doet Meer. Lineke: "Het vooroordeel over universitaire studenten is dat ze vaak theoretisch goed onderlegd zijn, maar niet hands-on zijn. Bij ons doen studenten altijd een opdracht die theorie en praktijk combineert." Ook haar collega Dirkje van den Berg begon als stagiair. Lineke bewondert haar vermogen om samenwerkingen op te zetten. "Dirkje ziet goed wat ons belang is en houdt tegelijkertijd oog voor wat onze partners nodig hebben. Je moet je eigen koers varen, maar ook voor draagvlak zorgen."

Kunst mogelijk maken voor iedere Utrechter

Als Appie Alferink vroeger ziek was of zich boos of verdrietig voelde, knapte hij op van muziek maken. "Kunst in je leven maakt je gelukkiger en gezonder. Helaas is de toegang tot kunst niet vanzelfsprekend. Mijn wens voor de toekomst is dat het beoefenen en het beleven van kunst — of dat nou muziek, toneel, literatuur, schilderen is — voor iedere Utrechter mogelijk is. Met theaters in woonwijken en kunstinitiatieven vanuit de stichting ZIMIHC proberen we dit te bereiken."

ZIMIHC staat voor 'Zat Ik maar In Hoog Catharijne'. Een kreet op een billboard in Hoog Catharijne waaronder Appie en andere alumni Frans-Willem Korsten, Rob Bekker en Roland Kip optraden nadat een wolkbreuk een buitenoptreden had verstoord. Als grapje zeiden ze dat de slogan hun bandnaam was, en zo geschiedde. Het studentenbandje groeide uit tot de stichting ZIMIHC. Onder leiding van Appie als directeur opende ZIMIHC drie theaters — of 'culturele trapveldjes' zoals Appie ze zelf het liefst noemt — in Utrecht die kunstenaars uit allerlei culturen de ruimte geeft zichzelf te ontwikkelen. "Samen genieten van elkaars kunst overbrugt culturele verschillen. Bovendien draagt kunst bij aan onze gezondheid en beter werkende hersenen. Iets wat past bij ons stadsie, Utrecht zet als stad namelijk in op Healthy Urban Living."

Toen door corona de theaters moesten sluiten, zat Appie met zijn handen in zijn haar. "Zeker in een tijd waarin mentale gezondheid wankelt en eenzaamheid geen uitzondering is, is het belangrijk om kunst binnen handbereik te hebben." Gelukkig sprong ZIMIHC-medewerker Susan Hermanussen, ook een alumnus, in de bres. "Onze één-op-één-sessies waarin mensen op afstand langs zes voorstellingen lopen en het idee om kunst naar de voordeur te brengen, kwamen uit haar koker. Je hebt jonge mensen zoals Susan nodig om zelf fris en verstandig te blijven. Zij zijn de toekomst."

Frans-Willem Korsten
(Nederlandse Taal en Letterkunde, 1984) is hoogleraar in Leiden en in Rotterdam en is een van de oprichters van de band ZIMIHC. Hij is een bron van inspiratie voor Appie.

Appie Alferink
(Nederlandse Taal en Letterkunde, 1984 en Theaterwetenschappen, 1988) directeur van de stichting ZIMIHC.

"Kunst draagt bij aan onze gezondheid"

Susan Hermanussen
(Kunstbeleid en -management, 2017) is coördinator van ZIMIHC theater Zuilen en is extra creatief in tijden van corona.

“Een gezonde stedelijke leefomgeving voor iedereen”

Als het gaat om onze gezondheid, hebben we de neiging om ons te concentreren op genetica. Maar onze gezondheid wordt voor zo’n 70 tot 80 procent bepaald door omgevingsfactoren. Prof. Roel Vermeulen en zijn collega’s van onze universiteit richten zich samen met diverse (inter)nationale onderzoeksgroepen op al die factoren: het exposoom.

tekst **Marta Jiménez Cantabrana en Martje Ebberink**
illustratie **Silvia Celiberti**

Vermeulen en zijn collega’s zijn het erover eens: als we willen begrijpen wat de impact van omgevingsfactoren op onze gezondheid is, moeten we ons verdiepen in de moleculen om ons heen en de vingerafdrukken die zij in ons lichaam achterlaten. De onderzoekers hebben de ambitieuze taak op zich genomen om de duizenden chemicaliën en de ontelbare andere zaken waar we dagelijks aan worden blootgesteld, systematisch in kaart te brengen. Ze willen begrijpen wat ons ziek maakt — en wat niet, zodat ze straks weten welke omgevingsfactoren schadelijk voor ons zijn en in welke mate. En vooral: in welke combinaties deze omgevingsfactoren schadelijk zijn en of we in bepaalde fases van ons leven extra kwetsbaar zijn.

Hoe meten we het onzichtbare?
“Iemands ‘exposoom meten’ is vele malen moeilijker dan het meten van hun genoom”, legt Vermeulen uit. “Er is geen universele methode die elke factor kan meten, zoals dit in de genetica wel het geval is. Daarnaast is het exposoom, in tegenstelling tot het genoom, variabel in de tijd. Het onderzoek vereist een multidisciplinaire aanpak, waarin we nieuwe technologische ontwikkelingen — zoals sensoren en ruimtelijke modellen — uit meerdere onderzoeksvelden moeten combineren om de invloed van het gehele exposoom op een cel, weefsel of orgaan te bestuderen.”

Roel Vermeulen
(1970) is hoogleraar Milieu-epidemiologie en Exposoom analyse en directeur van het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS). Vermeulen studeerde milieuhygiëne in Wageningen en promoveerde in 2001 op een studie naar gezondheidsrisico’s in de rubberindustrie. Zes jaar lang deed hij onderzoek naar de relatie tussen milieufactoren, moleculaire veranderingen en het ontstaan van kanker aan het National Cancer Institute in de VS. In 2006 keerde hij terug naar de Universiteit Utrecht, waar hij leiding geeft aan een aantal (inter)nationale programma’s op het gebied van het exposoom. Roel Vermeulen zal dit jaar de Diesrede van de Universiteit Utrecht houden.

“Luchtvervuiling is een sluipmoordenaar”

Wat zit er in de lucht?
De onderzoekers denken nu één van die factoren — de luchtkwaliteit — goed in beeld te kunnen brengen. “We hebben steeds meer sensoren die ons gedetailleerde informatie geven over luchtverontreiniging. Hierdoor leren we de gezondheidseffecten steeds beter begrijpen”, geeft Vermeulen aan. “En dat is belangrijk, want luchtvervuiling is een sluipmoordenaar. Naar schatting overlijden er elk jaar vier tot negen miljoen mensen voortijdig aan de gevolgen van luchtverontreiniging. Dit houdt in dat er evenveel mensen overlijden aan de gevolgen van luchtvervuiling als aan de gevolgen van roken.”

Steden brengen de luchtkwaliteit doorgaans in kaart aan de hand van een beperkt aantal meetpunten, maar de luchtkwaliteit en daarmee de mate van luchtvervuiling, kan van straat tot straat en van dag tot dag verschillen. Vaak worden alleen de wettelijk verplichte stoffen gemeten. En dat geeft een vertekend beeld. Ultrafijnstof, deeltjes van nanoformaat (minder dan 0,1 micron in diameter) die zich in de uitlaatgassen van auto’s bevinden, wordt niet in de standaardmetingen meegenomen. Maar deze deeltjes kunnen wel tot diep in de longen en in de bloedsomloop doordringen, en het risico op ademhalings- en hart- en vaatziekten vergroten.

Vermeulen ging op zoek naar een manier om wereldwijd de luchtkwaliteit in steden in kaart te brengen. “We zijn een uniek samenwerkingsverband aangegaan met Google en hebben een aantal street view-auto’s uitgerust met sensoren om de lucht op stikstofoxiden, fijnstof, roet en ultrafijnstof in kaart in kaart te brengen.” Het team begon in Oakland, later werden de ritten uitgebreid naar Kopenhagen en Amsterdam. “Dankzij de samenwerking met Google kregen we dagelijks tientallen uren aan luchtkwaliteitsdata binnen. Het resultaat: een ‘kaart’ op straatniveau die ons vertelt welke fietspaden we het beste naar ons werk kunnen nemen om zoveel mogelijk uitlaatgassen te vermijden.”

Gezond stedelijk leven
De luchtkwaliteitsdata kan planologen helpen om gebieden met slechte luchtkwaliteit op te sporen en aan te pakken. Kopenhagen gebruikt de kaarten inmiddels om met architecten en ontwerpers opnieuw na te denken over hoe een gezonde en leefbare stad er in de toekomst uit zou moeten zien.

Om de inzetbaarheid van de verkregen data en de verspreiding van de opgedane kennis te vergroten, hebben de Universiteit Utrecht, het RIVM en de Economic Board Utrecht de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven opgericht. “In dit open platform werken we met meer dan tien partners uit de publieke en private sector samen aan het creëren van oplossingen voor een gezonde stedelijke leefomgeving voor iedereen.” Tot groot genoegen van de partners zijn de Google Air View auto’s onlangs overgedragen aan de hub, uiteraard zonder de welbekende camera’s op het dak. “Zowel de UU als het RIVM kijken er enorm naar uit om de auto’s op korte termijn in andere steden en regio’s rond te laten rijden.” ◂◂

Meer weten over het exposoom? Lees de *longread* op uu.nl: uu.nl/organisatie/verdieping/het-exposoom-de-grootse-beinvloeder-van-onze-gezondheid-decoderen.

Wetenschap in de Utrechtse binnenstad

Niels Tjoonk
studeerde van 2014 tot 2018 Biomedische Wetenschappen en deed daarna de Master Cancer, Stem Cells & Developmental Biology aan de Universiteit Utrecht. Hij geeft wetenschappelijke tours door de binnenstad en werkt sinds begin 2021 als programmamedewerker bij Studium Generale.

tekst **Inge Oosterhoff**
beeld **Robin Alysha Clemens**

Als programmamedewerker bij Studium Generale en gids voor Utrecht Free Tours verbindt Niels Tjoonk (24) het verleden en de toekomst van de Utrechtse wetenschap. “Als je in de geschiedenis duikt komt de stad tot leven.”

Hoe heb je voor je studie gekozen?
“Ik heb bewuster voor de stad gekozen dan voor mijn studie. De universiteitsgebouwen in de binnenstad vind ik geweldig, maar na een half jaar switchte ik van Engelse Taal en Cultuur naar Biomedische Wetenschappen en waren al mijn colleges op de Uithof. De studie vond ik leuker, maar de omgeving was wel minder indrukwekkend.”

Wat vind je leuk aan het werkende leven?
“Dat ik al mijn interesses kwijt kan in mijn werk. Ik vind de wereld van cellen en het lichaam fascinerend, maar ik sta niet graag in het lab. De geschiedenis en de verhalen erachter boeien mij veel meer. Die passie kan ik bij Studium Generale en als gids op een toegankelijke manier met anderen delen.”

Welke band heb je met de universiteit?
“Voor de wetenschappelijke rondleidingen die ik geef ben ik in de geschiedenis van de universiteit gedoken, van het eerste begin tot nu. Daardoor kwamen de universiteit én de stad tot leven. Als je weet waar je moet kijken vind je overal bijzondere verhalen. Waar de eerste Nederlandse vrouwelijke student woonde of het sterrenstelsel van Louk Roëll, dat heel Utrecht verbindt met het Domplein.”

Hoe heb je jouw netwerk opgebouwd?
“Ik heb een jaar bij Veritas gezeten en had veel leuke studiegenoten. Daar heb ik nog regelmatig contact mee. Op LinkedIn ben ik niet echt actief, maar ik ga graag naar lezingen en stel dan ook veel vragen. Als wetenschappers een ding leuk vinden dan is het vragen beantwoorden. Door oprecht interesse te tonen bouw je snel een netwerk op.”

En nu ...

“Ik wil de wetenschap graag toegankelijk maken voor een breed publiek. Dat kan via het werk dat ik nu doe, maar misschien ook via podcasts of in een andere vorm. Het medium is voor mij niet zo belangrijk, als de boodschap maar goed overkomt.”

Dit interview verschijnt in een langere versie ook op DUB, de onafhankelijke nieuwssite van de Universiteit Utrecht. Op dub.uu.nl lees je al het actuele nieuws en achtergronden van de universitaire gemeenschap.

ONTWIKKELING

Van Johanna-polder tot Utrecht Science Park

1980 De Uithof ziet er op deze luchtfoto nog erg bescheiden uit, vergeleken met het huidige Utrecht Science Park. Zo'n twintig jaar daarvoor heette het gebied nog de Johannapolder en was het leeg, op wat boerderijen na. Toch is deze foto genomen in een periode van stilstand, volgens Egbert van der Zee, onderzoeker bij de faculteit Geowetenschappen. In de jaren zeventig en tachtig was er weinig geld beschikbaar en ook een eenduidige visie voor het gebied ontbrak. Sommige als tijdelijk bedoelde gebouwen, zoals het Langeveldgebouw, staan er nu nog. Deze 'planningsimpasse' kun je ook terugzien in de doodlopende luchtbrug aan het Sjoerd Groenmangebouw. Waar de opvatting eerst was dat werknemers en studenten tegen de elementen beschermd moesten worden, veranderde dat al snel in het idee dat buitenlucht juist gezond voor ze was.

2020 Vanaf de jaren negentig was er geen gebrek meer aan plannen en werden er nieuwe gebouwen, bedrijven en voor het eerst ook woningen gerealiseerd op de campus. Ook de tramlijn kwam er uiteindelijk. Van een impasse is geen sprake meer als je het Utrecht Science Park anno 2020 ziet. Maar bij een nieuwe tijd horen nieuwe uitdagingen: zo moeten oudere gebouwen worden aangepast aan de duurzaamheidseisen van de toekomst, en is de bereikbaarheid voor de hoeveelheid aankomende studenten een blijvende kwestie. De verschillende partijen op het Utrecht Science Park hebben ook hun ambitie uitgesproken om het terrein meer uitstraling en sfeer te geven. Hoe zou een luchtfoto van het gebied er in 2060 uitzien?

tekst **Jurgen Sijbrandij**
beeld **Het Utrechts Archief, Utrecht Science Park**

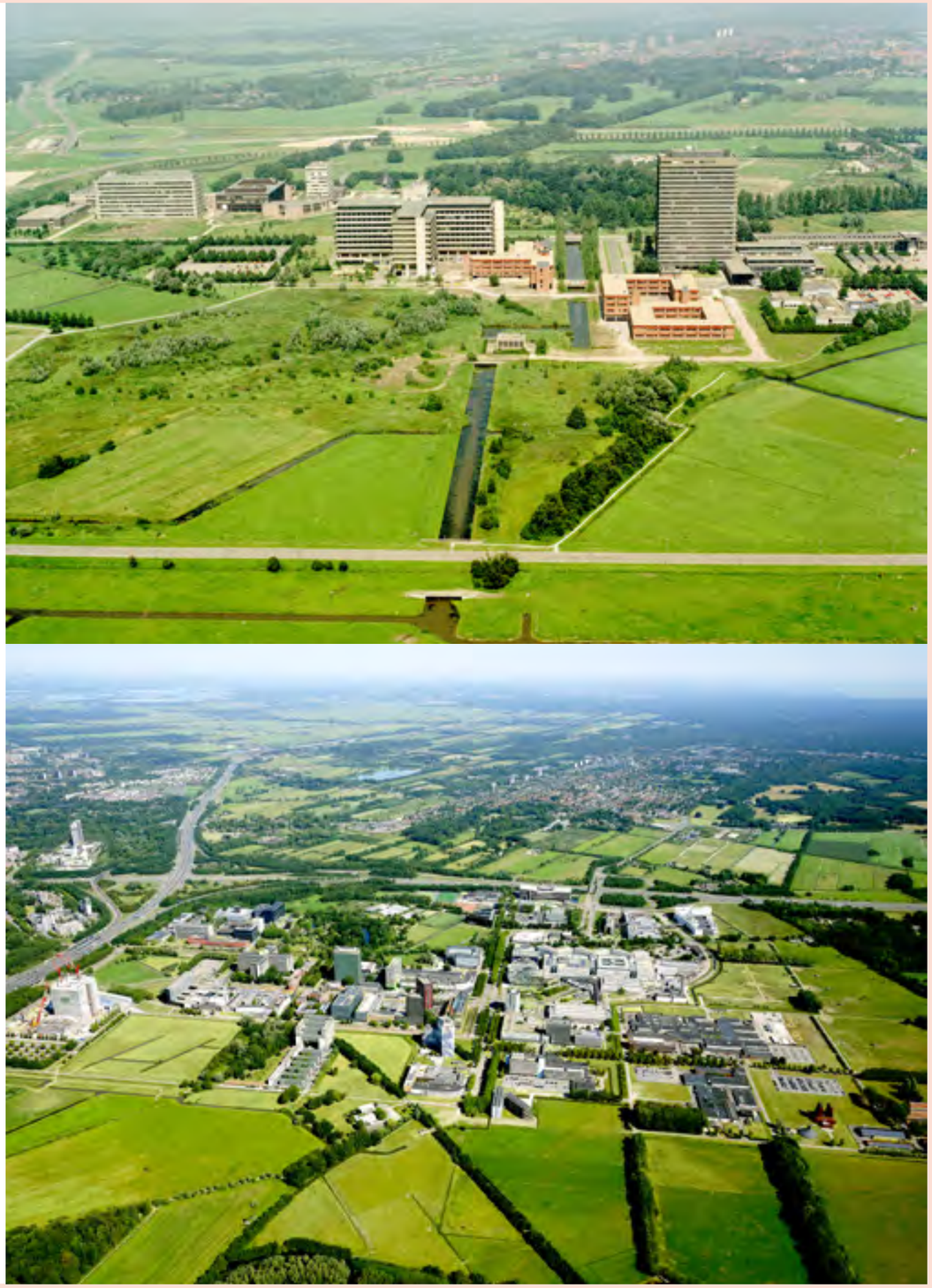

Utrecht heeft meer weg van een dorp

tekst **Jurgen Sijbrandij**

Jesse Terhorst
(BSc Sociale Geografie en Planologie, 2015; Economische Geografie, 2016) is data-analist bij Environics Analytics, een Canadees onderzoeks- en marktonderzoeksbureau.

“Ik had nooit verwacht dat ik in Canada zou belanden. Na mijn masteronderzoek in Maleisië ging ik door Australië reizen met het plan om daarna weer terug te keren naar Nederland. Het liep anders: ik ontmoette daar mijn Canadese vriendin, waardoor ik nu in Toronto woon.

Toen ik hier mijn werkvergunning kreeg ging ik aan de slag bij Environics Analytics. Aan de hand van onze demografische, financiële en socio-economische databases en een nationaal segmentatiesysteem helpen wij bedrijven en instanties in Canada en de Verenigde Staten om inzicht te krijgen in de kenmerken, motivaties en waarden van hun klanten, doelgroepen of bewoners. Resultaten van deze analyses worden gebruikt in marketingstrategieën, -campagnes en beleid. Vanwege de coronamaatregelen werk ik nu vanuit mijn kleine appartement in de binnenstad van Toronto.

“De coronacrisis beïnvloedt mijn werk”

De coronacrisis beïnvloedt mijn werk ook op een andere manier. Via het geanonimiseerd tracken van mobiele telefoongegevens kunnen we de bewegingen van groepen mensen in kaart brengen op drukke plekken, zoals parken en *shopping malls*. Zo bleek dat tijdens de regionale lockdown van Toronto-stad, veel bewoners uitweken naar shopping malls rondom de stad. Daardoor steeg het aantal coronabesmettingen, ondanks de lockdown. Ook zien we dat mensen uit armere wijken vaker de deur uitgaan dan mensen uit rijkere buurten, omdat ze bijvoorbeeld in een winkel werken en waardoor thuiswerken niet kan.

In mijn werk gebruik ik kennis die ik aan de Universiteit Utrecht heb opgedaan. Zo werk ik met bepaalde geografische informatiesystemen die ik leerde kennen tijdens mijn bachelor. Maar veel leer je toch het beste *on the job*, vooral als het gaat om het analyseren van kwantitatieve data.

Ik ben geboren en getogen in Utrecht. Vergeleken met Toronto heeft dat wel wat weg van een dorp. Toronto is groter en meer gericht op de auto. Mensen zijn gewend om langere afstanden af te leggen naar hun werk, en het is hier niet vreemd om drie uur te rijden voor een kort bezoek. Dat zul je in Nederland niet zo snel doen. Het is een andere schaal.” ◂◂

Tips

UNIVERSITEITSMUSEUM

Thuis onderzoeken!

In deze coronacrisis moeten kinderen zich vaak zelf thuis vermaken. Het Universiteitsmuseum, dat momenteel dicht is vanwege een verbouwing, helpt daar een handje bij met de videoreeks ‘Wij Onderzoeken’. Zo leren kinderen hoe je reactiesnelheid meet, hoe een illusie werkt en hoe planten met water omgaan. Net als wetenschappers kunnen ze zelf allerlei variaties bedenken om dieper in de materie te duiken. Alle activiteiten zijn uit te voeren met huis-tuin-en-keukenspullen en geschikt voor kinderen vanaf 8 jaar.

Kijk op umu.nl/museum-online. Daar vind je ook quizzen, collectieverhalen, kindercolleges en een heus bouwpakket. De site wordt regelmatig aangevuld met nieuwe activiteiten.

Tips

PODCASTSERIE

WO II in Utrecht

Welke historische vragen leven er onder de bewoners van Utrecht? Met dit uitgangspunt startten twaalf geschiedenisstudenten DOMCast. Dit resulteerde in een onderzoek met bijbehorende podcastserie over de Tweede Wereldoorlog in Utrecht, aan de hand van vragen over de oorlogsgeschiedenis van twee huizen in Utrecht. Naast de zeven afleveringen over de oorlog, is er ook een aantal bonusafleveringen over andere vragen te beluisteren.

Nieuwsgierig geworden? Meer informatie én alle afleveringen zijn te vinden op domcast.nl.

UU PORSELEIN

Op zoek naar een bijzonder cadeau?

De Universiteit Utrecht is een grote schatkist vol bijzondere verhalen. Elk bord en elk kopje uit de collectie ‘Wetenschap x porselein’ vertelt zo’n verhaal. Bij veel van die verhalen hoort een patroon of een grafiek die is gebruikt voor een serie mooie relatiegeschenken van porselein. De serie is te koop in de online shop van de universiteit. Daar vind je ook allerlei andere mooie relatiegeschenken: manchetknopen, hoodies en rompertjes, een ‘Graduation Bear’ en nog veel meer.

Kijk voor alle patronen op porselein op uu.nl/wetenschap-x-porselein. De shop vind je op utrechtuniversitystore.nl.

WEBSITE

Doe mee aan onderzoek

Universiteit Utrecht heeft de website ‘Doe mee aan onderzoek’ gelanceerd voor al het mensgebonden onderzoek van de universiteit. Mensgebonden onderzoek, de term zegt het al, is onderzoek waar mensen voor nodig zijn. Kinderen en volwassenen leveren namelijk de data voor de onderzoeken. Op de website vind je een overzicht van alle lopende onderzoeken van de Universiteit Utrecht. Het verschilt per onderzoek wie mee kan doen: volwassen, kinderen of jongeren.

Wil jij meedoen, en daarmee bijdragen aan de wetenschap? Kijk dan op uu.nl/meedoenaanonderzoek.

KLIMAATHELPDESK

Antwoord op je vragen

Kunnen we Nederland boven water blijven houden? Komt er ooit nog een Elfstedentocht? En hoe overtuig ik ‘klimaatontkenners’? Er is veel informatie over klimaatverandering, maar niet alle informatie brengt ons verder. De Utrecht Young Academy, een groep jonge wetenschappers van de UU, heeft daarom samen met ScientistsForFuture NL de KlimaatHelpdesk opgericht, waar mensen terecht kunnen met hun vragen. Onder de betrokken experts zijn veel Utrechtse onderzoekers, zoals Erik van Sebille, Peter Kuipers Munneke en Sanne Akerboom.

Volg de KlimaatHelpdesk op social media: @klimaathelpdesk of stel je vraag op klimaathelpdesk.org.

WINACTIE

Verborgen gebouwen

De Kromhoutkazerne, Drift 21 en het Veeartsenijterrein. In zijn verzamelboek ‘Vergeten Gebouwen in Utrecht 1850 – 1940’ bezoekt en beschrijft alumnus Arjan den Boer onder andere huidige en voormalige UU-locaties. Hij vertelt juist de minder bekende verhalen die achter soms ook heel alledaagse gevels schuilgaan. Daarbij duikt hij ook in de historische fotoarchieven. En zo krijg je al bladerend een heel andere kijk op bijvoorbeeld de Paardenkathedraal; tegenwoordig theater, maar vroeger een manege voor zieke paarden.

Illuster mag namens Arjan en uitgeverij DUIC drie exemplaren weggeven. Geef het juiste antwoord op de vraag: Wie ontwierp de Paardenkathedraal?

Kijk op bit.ly/illuster-winactie om mee te doen. En kijk eens op arjandenboer.nl voor nog meer Utrechtse verhalen.

VACATURE?

Bereik pas afgestudeerde UU’ers

Jaarlijks komen er duizenden alumni bij nadat ze aan de UU hun bachelor of master hebben afgerond. Allemaal gemotiveerd om aan de slag te gaan. Ben je op zoek naar pas afgestudeerden voor vacatures of stages? Plaats dan je vacature in de Vacaturebank van UU Career Services en vind je ideale kandidaat.

Career Services slaat een brug tussen studenten, opleidingen en de arbeidsmarkt: uu.nl/samenwerken/samenwerken-met-de-uu/student-en-arbeidsmarkt-career-services.

IN BEELD

De historie van de UU online

Dit jaar vieren de Universiteit Utrecht en het UMC Utrecht 385 jaar wetenschap. In een lustrumjaar is het altijd mooi terug te kijken op de rijke geschiedenis. Wist je dat op de universitaire website een beeldend overzicht te vinden is met alle hoogtepunten uit de rijke universitaire historie? In foto's en video's komen onder (veel) meer de 'Illustere school', de oprichting op 26 maart 1636, de eerste vrouw die een college bijwoonde, het Utrecht -Psalter en de Tweede Wereldoorlog in chronologische volgorde voorbij.

Je vindt de historische tijdlijn via uu.nl/organisatie/profiel/traditie-en-historie/historie.

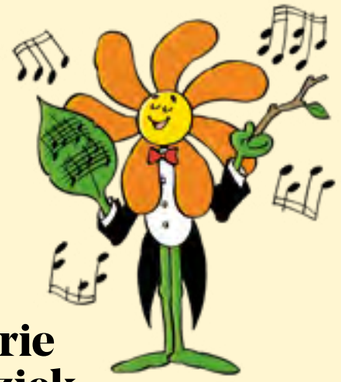

BOTANISCHE TUINEN

Takkenherrie en bladmuziek

Iedereen kent wel de verhalen dat planten beter groeien als je klassieke muziek voor ze speelt dan als je ze blootstelt aan heavy metal. Maar klopt dat eigenlijk wel? En kunnen planten horen? En zo ja, hoe doen ze dat? Tijdens het jaarthema 'Takkenherrie & Bladmuziek!' in de Botanische Tuinen (1 april – 1 december), kom je van alles te weten over de relatie tussen planten en muziek. Bijvoorbeeld bij de jaarexpositie, de kinderroute 'Fluitenkruid' en de rondwandeling door de Tuinen 'Met de muziek mee'.

Vanaf 1 april in de Botanische Tuinen, meer info op uu.nl/agenda/start-van-het-jaarthema-takkenherrie-en-bladmuziek.

ALUMNINETWERK DEN HAAG

Online lezing James Kennedy

Het alumninetwerk in Den Haag heeft zich in verband met de coronamaatregelen in rap tempo opnieuw uitgevonden. In plaats van de traditionele themadiners organiseren zij nu online evenementen. Op **donderdagavond 22 april** zal de vierde online lezing van het alumninetwerk plaatsvinden, met als spreker prof. dr. James Kennedy (UU Geschiedenis). Hij zal onder meer ingaan op de rumoerig verlopen verkiezingen in de Verenigde Staten.

Kijk voor meer informatie op bit.ly/dh-online-event-4.

ONLINE CURSUS

Human Rights for Open Societies

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens is een van de meest succesvolle instrumenten om de menselijke waardigheid te beschermen. Maar wat houdt het in? En hoe moet het de mensenrechten en het idee van een open samenleving in Europa bevorderen? Hoogleraren Antoine Buyse en Janneke Gerards nemen je samen met Claire Loven mee in de wereld van mensenrechten en geven een introductie op dit belangrijke internationale verdrag.

De cursus is Engelstalig en start op 4 mei. Opgeven kan via coursera.org/learn/humanrights.

ONLINE EVENT

Collegetour met Rutger Bregman

Alumnus van het jaar Rutger Bregman (lees ook het interview op pagina 22) is de afgelopen tijd uitgegroeid tot een intellectuele influencer van wereldfaam. Tijdens een speciale Collegetour vanuit Tivoli Vredenburg op 25 maart krijgt hij de Alumnus van het Jaar-prijs uitgereikt. Presentator Sofie van den Enk gaat in gesprek met Bregman over zijn ideeën, idealen en inspiratiebronnen. Ook te gast is historicus prof. Beatrice de Graaf. Wat heeft hij van haar geleerd?

De Collegetour is online te volgen via het YouTube-kanaal van de UU. Na 25 maart terugkijken kan ook. Zie youtube.com/universiteitutrecht.

Save the date

Science Café: Hoe mens en dier gezond samen kunnen leven

12 april 2021 Van megastallen tot wildmarkten, wat moet en kan er anders in onze omgang met dieren? Met onder andere dierwetenschapper prof. Saskia Arndt.

sg.uu.nl/agenda/2021/science-cafe-hoe-mens-en-dier-gezond-samen-kunnen-leven

Utrechtse dag van de filosofie

18 april 2021 De Utrechtse Dag van de Filosofie daagt je uit om jezelf, anderen en de wereld om je heen kritisch te bevragen. Filosofeer mee over Netflix, taal en schoonheid en verbreed je kijk op de wereld om je heen.

utrechtsedagvandefilosofie.nl

4 mei lezing door Ellen Deckwitz

4 mei 2021 Dit jaar zal dichter en columnist Ellen Deckwitz op de avond van de nationale herdenking een lezing geven over herinnering, zwijgen en de (on)macht van taal.

sg.uu.nl/agenda/2021/4-mei-lezing-door-ellen-deckwitz

Classico Giro Utrecht

30 mei 2021 De Classico Giro 2021 zal dit jaar wederom worden verreden met start en finish op het Utrecht Science Park. Routes zijn tussen de 75 en 200 kilometer. Inschrijven kan via de website.

classicogiroutrecht.nl/inschrijven

Kijk voor (online) evenementen speciaal voor alumni op uu.nl/alumni/agenda.

Uithof

Ik heb nooit in de stad gestudeerd. Als bèta ben ik een kind van de Uithof. Over de Uithof — tegenwoordig moet je geloof ik Science Park zeggen, wat ik geen vooruitgang vind — kon in die tijd (begin van deze eeuw) wel denigrerend gedaan worden. Het was een enclave achteraf, een beetje zoals de melaatsen vroeger buiten de poorten van de stad gehouden werden.

Nooit iets van begrepen. Ik hou van de Uithof. (Je kunt op alle borden van de snelwegen eromheen wel afslag Science Park laten zetten, maar het helpt niets.) Ik zou het geen Uithof van Eden willen noemen, maar ik bewaar toch paradijselijke herinneringen aan die tijd. De broodjes van Tricolore. De peperdure Spar. Cultureel Centrum de Uitwijk, waar ik in september 2001 een opvallend grote groep mensen één kant op zag kijken, en waar ik twee minuten later op de kleine televisie een vliegtuig in de tweede WTC-toren zag vliegen.

De Uithof transformeerde in de jaren dat ik er studeerde. Als er iets nieuws gebeurde, was dat op de Uithof. Alles wat in de stad niet zomaar kon, bleek op de Uithof mogelijk: torenhoge woningbouw voor studenten. Prachtige nieuwe universiteitsgebouwen. Een gigantische bibliotheek. (Waar de toiletten altijd stonken overigens — dat krijg je als je er geen ramen in ontwerpt. Er waren bovendien lampen achter de toiletpotten gemonteerd en de deuren waren van matglas, zodat je aan de schaduw kon zien of iemand staand of zittend zijn billen afveegde.)

Het beton en baksteen van Kruyt en Langeveld (dat zal binnenkort wel Gunpowder en Longfield worden) staat er vandaag de dag schouder aan schouder met het rode millenniumstucwerk van het Minnaert en het blinkende glas en staal van na mijn tijd. Wetenschap is nooit af, was jarenlang de leus van de universiteit, en daar geeft de Uithof nog steeds gestalte aan. De wetenschap wordt er niet geparkeerd, zoals je zou foutief kunnen denken als je Science Park leest — ze is er juist in beweging. Nog altijd voel ik me thuis als ik er mijn fiets neerzet — alleen de kinderstoeltjes aan mijn stuur verraden het tikken van de tijd.

Jan Beuving

Jan studeerde negen jaar aan de Universiteit Utrecht. Resultaat: een bachelor wiskunde (2008) en een master History and Philosophy of Science (2009). Daarna werd hij cabaretier. Speeldata op janbeuving.nl

beeld **Maartje ter Horst**